

לקראת שבעה מלכתא

סיפוריים מדהימים
וראיונות מאלפים
להג הפסח

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	היפה	מודיעין	בני ברק	עיר	ג'יסט שבת	עיר
18:24	18:37	18:44	18:33	18:27	18:42	18:37	18:45	18:44	18:27	כינית שבת	כינית שבת
19:41	19:40	19:41	19:41	19:40	19:42	19:42	19:40	19:42	19:40	יציאת שבת	יציאת שבת
20:16	20:19	20:16	20:19	20:17	20:19	20:18	20:18	20:18	20:19	ר"ת	ר"ת

לקראת שבת מלכתא

היום השבועי לנביו דרשו

Dirshu

דרשו ד' ועוז

קורס עולמי לתורה

ועודו למד התורה

רב פסח תשע"ז | פנוי פרשת צו - שבת היגול והג הפסח | תקציר שבועי הדף היומי בהלכה'

הרביינית. צביון על הג הפסח במשמעותו של מrown הגר"ח קנייבסקי שליט"א

אבא נהוג לכוסות את ארונות הספרים בווילון ולמוכרים לגוי. כדי שנה בשנה בערב פסח לאחר תפילה שחורת זוכה אבא לעשות את 'סיום-הסיומים' המפורסם: סיום התלמוד הבבלי, סיום התלמוד הירושלמי, סיום התנ"ך, סיום המדרשים, סיום השולחן ערוך, ועוד ועוד... יומם זה הוא יומם שמחה גדולה בביתנו.

אבא נהוג לשורף את החמצ במרתף הסמוך לביתנו. לאחר מכן עולה הביתה ואומר עם אמא את נוסח "כל חמירא" שלוש פעמים. כי אכן, אמא הייתה שותפה לאבא גם בכל ענייני המצאות. אחרי הצהרים הייתה אמא יצאה למרפסת, שם ריסקה את 'חוריין' (חוורת) בפומפייה כשבינה זולגות דמעות מפני החרייפות. במשפחנתנו נהגים לאכול חוות ל'מרור', גם הילדים הקטנים. אבא חילק לכל אחד צוית, היינו טעם מעת ומעברים לאמא מתחת השולחן כדי שהיא תסייע את שלוננו...)

שיा השיים של כל ימי השנה היה כਮובןليل הסדר. איז אפשר לתאר את שירות 'בצאת ישראל', שאבא שר שוב ושוב בדבוקות עילאיות. אמי זוכרת היטב גם את אמרית 'שפוך חמתר'.

בילדותה של אמא הייתה חייה מושפעה פותחת את הדלת להליאו הנבניה, ואמא המשיכה במנגנון זה: אמא והילדים היו הולכים לדלת, פותחים את הדלת ואומרים בקול רם: "ברוך הבא! ברוך הבא!" תמיד נראתה על פניה של אמא הציפייה לראות את אליהו הנבניה. אנו הילדים התבוננו היטב בכוסו של אליהו, לבדוק אם הוא אכן שתי מן הין...

בעת אמרית 'שפוך חמתר' הייתה אמא עומדת. מנוג זה הביאה אמא מבית אביה. את הפירות חד גדי' אבא שר באידיש.

לאחר סיום הסדר, אבא אומר 'שיר השירים' עם טעמיים. (מתוך הספר 'בית אמי')

שיा השיים של כל ימי השנה היה כמובןليل הסדר. איז אפשר לתאר את שירות 'בצאת ישראל', שאבא שר שוב ושוב בדבוקות עילאיות. אמי זוכרת היטב גם את אמרית 'שפוך חמתר'. תמיד נראתה על פניה של אמא הציפייה לראות אליהו הנבניה

הכנות לפסח התחלו אצלנו בראש חודש ניסן, אז החלה אמא בניקוי החדרים והארונות. למרות הניקיון היסודי התנהלו סדרי הבית כתקנים, ואמא בישלה לאבא ארות צהרים טרייה מדי יום ביום עד יום בדיקת חמץ ועד בצלל. את חדרו של אבא ניקינו רק כאשר נעדר מן הבית. העובדה הייתה רבה, אבל אסור היה שאבא ידע כי אמא עובדת קשה מדי...

اما, כך היה נדמה לנו, מעולם לא חשה קושי פיזי בתקופה זו – את כל עבודות הניקיון הייתה אמא עשו מתוך שמחה עצומה, כשהיא מלווה את העבודה בשירים רבים. את המצאות של ליל הסדר מהדר אבא לאפות מחיתים שנתקראו ב'קצירת יד'. כמו כן אבא טוחן את החיתים בעצמו. טרם צאתו למאפיית המצאות של ר' דב בורר, היה אבא מבקש מאמא שתබרכנו כי יצליח לאפות מצאות מהודרות כיה וכאלו. כמו כן היה רגיל לומר לה, שאם יבוא המשיח לפני פסח, יctrarco לחזור ולאפות מצאות מסוימות שמצוינו בטומאת מת. אנחנו הילדים הctrarco אליו וצפינו במחזה בתרגשות. היה לנו תפקיד מיוחד: למסור את המקלות שעלייהם הכניסו את המצאות לתנור, לפועל שיפר אותם לשימוש חמוץ (היה אז נייר חד-פעמי).

רב פסח – 'סיום-הסיומים'
אבאינו מתחילה לבדוק חמץ לפני ליל י"ד בניסן, ולכן בבדיקה חמץ נמשכת אצלו שעوت ארוכות. (כשעברנו לשיכון 'חzon איש', לא התריד את אבא דבר, אלא שגדולה של הדירה החדשה לא יקשה על בדיקתה מחמצ...). את הבדיקה החל אבא במטבח, ומיד ביצתו מן המטבח החלה אמא להוריד את כל הפסח. עד אז לא בישלה לחג דבר כיוון שהמטבח עדין לא נבדק!

בדרכו המיחודת להאריך פנים לכל אדם, אפילו לנכרי בשוק, פנה בבדיקהת אל הנכרי קונה החמצץ, שהביא אותה מעמד את ילדו, ושאל אותו אם הביא אותו כדי "לעשות שימוש" לשנים הבאות...

מן בעל שבט הלוי ז"ע"א בעבודת המידות וגדלות התורה – ליום הסתלקותו ט"ז ניסן

שלא יהיה באזה איסור של משבכים לפתחו. כך עבר ליד מקומו
ואמר לו במאור פנים "ברוך הבא" ובכד הקפיד שלא יהיה
חשש של איסור שאלת שלום. מיד אחר קריאת התורה ניגש
אליו שוב בחביבות ודרש בשלומו. הרى לנו דקדוק ההלכה יחד
עם הקפדה בכבוד הזולת".

תמיד אחר התפילה, פנה לעבר המתפללים והעניק להם יחס חם
ואבاهי בהטעניות כנה או במילה טובה. גם ילדים רכים בשנים
צכו ליחס הנלבב. קרה באחת הפעמים שהיא
במקום צפיפות גדולה. כיוון שכך דחפו
מכלי משים יلد אחד. מיד עצר ובינו
וקריא לאותו יلد לפיסו בחביבות
מיוחדת.

AIRU פעם אחת שהיה
רבינו במנצ'סטר. רבינו נועד
לביקור אצל הגראי"ז ס gal
מנצ'סטר. רבינו התרחק עד
מאוד מצילומים ולא חיבר,
בלשון המעתה, את העובדה
שמצלמים אותו מעת לעת.
אר עם זאת כאשר נוכח לדעת
כי נגרם לאחד הבוחרים שהגיע
לשם, שברון לב גדול מהעובדת שלו
הספיק לצלם את רבינו, לא היסס כלל,
יצא ממקומו ברכבת ונעמד במיוחד לפיסס
את אותו צער שיכל לצלמו.

כך היה גם בעת סעודת פורים. כאשר נכנס יהודי עם מצלמה,
 החלו תלמידי רבינו לצחוק עליו שיפסיק לצלם. אך רבינו עצר
בעודם ואמר ברוגע ובנעימות "מה אתם רוטים?! מה אתם עושים
עסק ממשיו הוא רק בא לצלם".

רבינו ראה בעבודת המידות, לא רק עניין ויסוד בעבודת ה',
אלא יסוד בגדלות התורה. כמו שכתב וביאר בהקדמה לשוו"ת
"שבט הלוי": פעמים הרבה נסתמו מעיניונות האמת מן האדם
מן פני שקדמה מידה גרוועה לפני הלימוד בהקפדה וגואה וכיו"ב.
והיא היא הלווחת נפש בעלייה והרחבה בע"כ נגד רצונו נשتبש יושר שכלו
ושוב בשעת הלימוד והכרעה בע"כ נגד רצונו נשتبש יושר שכלו
ויגיד על טמא טהור. הנה בכזה אינו נענש על עצם אמרו מטמא
טהור כי ליבו אنسו באמת, אבל יתבישי מאד בעולם הזה ובעולם
הבא כי יאמרו לו על הקפדה קלה אפסית גרמת לך מכשול עצום
לסודות שערי חכמה מפרק.

(מתוך 'ולא שבט הלוי בלבד')

פרק עלי' שבט הלוי ז"ע"א

מה נהדר היה המחזה המרהיב של מכירת חמץ בمعון קדשו.
ישבו סביב השולחן מורי הוראות וביבם. הוא ערך שבעה- שמונה
קנינים והסביר וחזר והסביר כל קנין וקנין. כך, ערך קנין אגב,
קנין חצר, קנין אודיתא, קנין סטומטא (בתיקיעת כף לגו), קנין
כסף, קנין חליפין, והסביר לכולם את שיטות הראשונים, איזה
קנין טוב יותר, ולמה סובר ראשון זה כי כי קנין אחר מועיל יותר.
בדרכו המיחודת להאריך פנים לכל אדם, אפילו לנכרי בשוק, פנה
בבדיקהת אל הנכרי, קונה החמצץ, שהביא אותה מעמד את ילדו.
שאל אותו אם הביא אותו כדי "לעשות שימוש" לשנים הבאות.

התנהגות זו היא תמצית הזיכור של adam השלם, אבל
כשמתבוננים לעומק, מגלים שהזה פשט המשך המהלך של
אותו אדם, שהלך ישר כפי אשר עשו אלוקים ופרק מעליו
על חשבונות הרבים, שהרי ההנאה המיחודת של רבינו
עם בני אדם הייתה מתווך עבודה והתבוננות תמידית
כיצד ניתן להיטיב עם ברואי הקל והצחיל את פניהם.
"זכתי לשם מפי קדשו של רבינו משפט אחד שפתח
בפני חוץ צר לדמותו הגדולה", סיפר תלמידו הרה"ג
רבי בנימין גروسברד שליט"א, "היה זה באחד מימי
חול המועד פסח, בעת שהתקבצו רבים וטובים להקביל
פני הרב ברג'ל. בין המונחים היו רבנים, ראשי ישיבות,
מו"רים, תלמידי חכמים, עסקני ציבור ועمر בית ישראל.

לאחר שכולם קמו ממוקם ועברו להתברך, סימן לי רבינו
להמתין, [הסיבה שבקש ממני להמתין היא ג"כ ללימוד גדול על
ענוותנותו הנפלאה, רבינו ביקש "להתיעץ" מה ללמידה בזמן הבא
בשיעורים. בינו זו?! רבינו הגדול, פוסק הדור שעוני כל ישראל
נשואות אליו, צריך להתענן ולהתחשב ברצונות של צורבים צעירים].
בעומדי לידו, נוכחתי לראות את התיחסות האישית המפעימה,
מלאת הסבלנות והחמיות. אם את הראשון שאל "מה שלום
אביך?" הרי שאצל השני התענין למצוות ואילו אצל השלישי הביע
דאגה למצוות הגמ"ח שלו.

ודידי משתאה ומחריש, סיימ הקהל לעבור ואני שומע את דברינו
מפטיר לעצמו בסיפור: ב"ה היו פה הרבה אנשים מכל החוגים
והסוגים, וקבלתי את כולם בצורה טובה [ובבלשון קדשו: "איך הב
זה גיפורט פאר אלעמאן גנטלמניש"]. והיינו, רבינו השكيיע
מחשבה והשתדל כל הזמן להשבע רצון כל אחד ואחד, כשם
שהשקייע עבודה במצוות שבינו לבין קונו, כך השקייע עבודה
במצוות שבין אדם לחברו, ללא שום חילוק כלל!
"זכורני", סיפר נכדו הרה"ג רבינו יעקב ואזרן שליט"א, "שפעם
הגיע יהודי חשוב מחו"ל בשעות הבוקר המוקדמות, זוקני שהגיע
لتפילה בבוקר סיבב באופן מיוחד, שיעבור דרך מקומו באופן

כבן 11 הייתי. שאלתי: "האם מוכרת לכבודו התופעה, שכאש דורכים את הענבים, מתנווע הין שבחייבות?!" אני זוכר שלצידי עמד חבר טוב, חיים הוא מרבי תורה נודע, "אהרלה", לחש בחרדת, "זו אס פרגסטן אוז נארישקייט! מה אתה שואל צו שנות?!"

הגה"ץ רבי אהרן טויסיג שליט"א על ארבע כוסות של יין ועל הפה-סה

ازא נארישקייט! מה אתה שואל צו שנות?!" גם מנהל הקב' נרעש. קרא בקול: "מה?! מהican אתה יודע?!" כל הענינים נטלו בי. אמרתי: "כך מספר אבי, בשם החיד' א'!" "חידיא?!" תמה המנהל. בשביבו הייתה זו חידה. "מה זה?" סיפורו שהיה רב גדול, חי לפני כמה שנים שנה וחיבר עשרה ספרים, ושמו היה חיים יוסף דוד איזלאי, ראש תיבות חיד' א. אמר: "כך?! בכל שנה, כשהיינו החדש תוסס, אנו שומעים תפיסה במקלי הענק בהם מתישנים היינוט משנים עברו. היתה זו תעלומה לבניין, ויגענו מוחנו בחקור אותה. ואטה אומר שההתופעה ידועה. האם הרב ההוא

כתב גם את סיבתה?!"

אמרתי: "כן, כדי שנדע שדיבור כאן פועל שם..." כמו התפעל המנהל! אותן הוקה להחידה שנפתחה, הורה להעניק בקבוק יין לכל ילד. העלו שני ארגזים לכל אוטובוס... אשר בחר בנו מכל עם באחרית ימיו היה אבוי מורי ורבו הגאון הצדיק ה"תפארת יחזקאל" צ"ל, מסובל ביסורים קשים ומרים. בחודש ניסן,

חדש פטירתו, אושפז בבית החולים. שכב על ערש דווי והתייסר נוראות. התחנן בפני רופאו המסור, פרופסור רקובר, שייחזרו ליל הסדר כדי שיוכל לקיים מצות "והגדת לבן", אבל הפרופסור הודיע

שהזה לא בא בחשבון במצבו הקשה וחולשתו הנוראה. ברם, הפרופסור נוכח שהצעיר על כך מזיך לו יותר, ראה שהדבר בנפשו, ושהחררו. שעה קלה לפניו כניסה החג לעבתו בכasa גלגולים כשהוא באפיקת כוחות. קשה היה להאמין שבמצב זה יכול לשבת ליד השולחן, וכי מדובר על עירכת הסדר. אבל אין דבר העומד בפני הרצון. בכוחות על אנושיים לבש את הקittel, וחגר שארית כוחותיו לקרוא בקול גדול: "קדש!" ועכשו, ינוח שעה קלה ויאזר כח להמשיך...

אך לא, מיד אח兹 הגביע בידו והחל ל凱ש במתיקות ובדבקות, בדרך בקדושים. ובהגיעו למילים "אשר בחר בנו מכל עם, ורוממונו מכל לשון" פרץ בבכי נרגש, כדרכו מימים ימימה ויתר, עד שככל הנוכחים בככו אותו, כולל האחות הראשית במחלקה שבקשה מהפרופסור להתלוות אליו ולהשגיח עליו, כי מצבו גבל בפיקוח נפש. "וקוווי ה' יחליפו כח", בתוקף חולשתו הנוראה ויסורי העצומים ניהל את הסדר בהתלהבות ורגש עז, והתאמץ לאכול את ה"כזית" מצוה בהידור.

אנו ראיינו שהוא אוכל בקושי ובמסירות נפש. האחות ידעה כמה קשה לו וכמעט מן הנמנע. התפעלה כל כך עד שהתחזקה, ונשאה לבן תורה ירא שמים, ובנחתה בית נאמן בישראל!

(מתוך הגדה של פסק מקרבן לתורה)

הגה"ץ רבי אהרן טויסיג שליט"א

תמיד, לפני הקידוש בליל הסדר, היה אדוני אבי מורי ורבי ה"תפארת יחזקאל" צ"ל מזכיר את דברי קדשו של מרן החיד' א' הקדוש צ"ל ("חומות אנך" מוטות ב) בבאור הכתוב: "לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה" (במדבר ל, ג), שפרש מורהנו הרב רבוי חיים ויטאל צ"ל בשם רבי שמעון טירנו צ"ל, ששגיח האדם שלא יעשה דבריו חולין, כי כל דברו אם טוב ואם רע פועל בעולמות העליונים לטוב או למוטב, ובORA סנגורים או קטגורים. וכתב מרן החיד' א' צ"ל, שאין לתמונה איך הדבר כאן פועל

גדלות ונוצרות במROOM. שהלא נראה שהיין הסתומים וחותם בחבית מרתקף, מתנווע בעצמו בדריכת הענבים, אף שהגת רחוכה מאד, "זה ניכר ונודע" [עד ג' שנים ושם כתוב עניין זה בשם ה"תולדות יעקב יוסף" צ"ל, ששמע מפי בנו הצדיק רבי ישראל נחמן צ"ל], כך גם הדבר כאן מעורר בעולמות העליונים. ולפיכך: "לא יחל דברו ככל היוצא", ראשי תבות [עם הכלול] גימטריא "יין".

לכן, אמר אבי צ"ל, תקנו ברכות רבות על הין. לדעת שהברכה פועלת במרום גודלות ונוצרות. ובפסח, שניצתו על פה סח", סיפור יציאת מצרים שכל המרבה בומושבת, תקנו לנו ארבע כוסות, להdagש ביוודה לך זה, שדורכים את הין פה והוא מתנווע שם!

בנוסף לאמרית ההגדה, היה אבי צ"ל כמעט המתגבר בפירושים ובאוריות על ההגדה וניסי יציאת מצרים. אבל בכל שנה חזר על אמרה זו, כהקדמה לכל מה שייאמר, לדעת עד כמה הדיבור פועל. בשעתו, למדתי בתלמוד תורה דושינסקי בירושלים. התלמידים, רובם כולם, היו בני עניים מהם תאורה, והדחק היה רב. יום אחד ביקר נדי בתלמוד תורה, התענין, ומספרו לו שהתלמידים אינם יוצאים מארבע אמות של הלכה. לא היה מושג של טויל. גם לא היה מהין למן.

החליט למן בל"ג בעומר טויל ליקב בראשון לציון. כדי לקבל מושג, אילו היו מודיעים לתלמידי ה'חידר' שיווצאים לטויל בחוץ לארץ!

יצאנו בשירה של ששה אוטובוסים, לרוב הילדים הייתה זו היציאה הראשונה בחייהם מירושלים. והדרך ארוכה כל כך, למי שזוכר: חנינה בהר טوب, ודרך רملה וצפונה עד זכרון יעקב, ובדרך רואים את הים הגדל, יום של חוויה!

הגענו, ומנהל היקב בכבדו ובעצמו הדריך אותנו. ראיינו את הסרט הנע, איך ח' בקבוקים בשורה מתמלאים ללא מגע יד אדם, וזרע מתכת יורדת ופוקקת אותם. פלאי פלאות. בתום הסিיר שאל: "יש למשהו שאלות?!"

כבן אחת עשרה הייתה. שאלתי: "האם מוכרת לכבודו התופעה, שכאש דורכים את הענבים, מתנווע הין שבחייבות?!" אני זוכר שלצידי עמד חבר טוב, ביום הוא מרבי תורה נודע, הלה תחלחל לשמע השאלה. "אהרלה", לחש בחרדת, "זו אס פרגסטן

מספרים על רבי יוסף חיימ זוננפלד זצ"ל כשרה פעם שמיניסים מיים לתוך הקמה כדי ללווש את המצאות הוא נפל תחתיו והתעלת. את זה הולכים לאכול בפסח? כמה שנגעו בו מיים? איך אפשר???

שיחה מורתყת עם הגה"ץ רבינו נתנאל צבי רاطענברג שליט"א, אבדק"ק קהל חסידים קאסאן ומוץ'צ העדה החרדית בבית שימוש, על החומרות הנחות בימי הפסח, המיקורות בהלכה והטעמ שוחמיין חז"ל בחמצ' בפסח יותר מכל שאר איסורי התורה.

גזרו חז"ל על מצה ביום טוב שחל להיות שבת, כמו שגזרו על שופר ולולב שמא יעברינו? הרי גם במקרה יכול להיות חשש שייעבירו אותה דרך ר"ה כדי לקיים מצוות אכילת מצה...

"שמעתי פעם מבריסקער תלמיד, שאצל הרוב מבריסק עלתה השאלה הזאת ודנו בה התלמידים, עד שענה אחד מהם שבבעניין של אכילה חז"ל לא גזרו, כי הרי המצאות הן האוכל של פסת, ובריסקער רב מאד נהנה מהתשובה הזאת. האמת שיש לה גם צו שטעל' מהרשב"א שכتب שאין איסור טוחן בחיתוך יركות

הגה"ץ רבי נפתלי צבי רاطטענברג שליט"א

המלחמה, כשהציבור התחל לגדול ולא היה מה לאכול. לא היה ניתן להשיג מוצרי חלב כזרים בכשרות מהודרת כי המדקדים היו עושים בלבד בבית, ומש לא היה מה לאכול. הוא הניג איז בעודה החרדית שיתחילה לחתת הזרים על מוצרי מאכל שונים, כמו מוצרי הלב של תנובה וכדוע, ומוגובן שהיתה לויה התנגדות גדולה, כי בירושלים התנגדו לכל דבר חדש. אפילו להקים את שכונת 'מאה שערים' זה לא היה פשוט בירושלים של בין החומות. אבל היום יש כבר כמיליון יהודים שומרי מצוות, צריך לתת לציבור בסיס של מאכלים כזרים ומהודרים גם במימות השנה וגם בפסח, וכי רשות להחמיר ולהדר בביתו, טובא עליו הברכה".

• וудין נראה לפעמים שהליך מהחוורמות הן חדשות ולא היו נהוגות בעבר? "מוגובן שכך הם פניו הדברים, וגם לזה יש סיבות. כך למשל השוו"ר הרוב מסביר למה בדורות האחוריים התחלו להקפיד על העניין של מצה שרואה, שלא שמענו על החומרה הזאת בדורות קודמים, והוא מבאר שעד לתקופה ההיא נהגו לאפות מצות עבות בבלילה רכה יותר, שבזה אין חשש שחילק מהקמח לא התערב עם המים לפני האפייה, כי היו משתמשים בהרבה מים לצורך הכנת המצאות. אבל לאחר מכן התחלו להחמיר בעניין זה ולאפות מצות דקotas, התעוור החשש שחילק מהקמח אינו מעורב כראוי ולכן יש להיזהר שלא להשרות המצאה בימים מחשש לחימוץ הקמח שלא התרבות בעיטה לפניה האפייה ח'ו".

"כען זה כתוב גם החותם סופר שאצלם היו מכנים את המצות לתנור בתוך שלוש דקotas מהרגע בו הכנסו מים לקממת. תמיד הייתה תוהה איך יתכן הדבר הזה,

וככל שניסיתי למהר את זמן ההכנה של המצות בחבורות שבעה דקotas, לפני שש או שלוש דקotas, על השולחן.

"יתירה מזאת, התברר לי שבאמריקה באמצעות מקובל במאפיות רבות בתוך שלוש דקotas הם מצליחים להכניס את המצות לתנור, ותהייתי מה ההבדל בין המצות שלהם למצות שלנו. שם בכלל לא משקיעים זמן רב בliesthet הבצק, ומיד אחרי הפארנעםן חותכים את הבצק ומתחילה לרדד את המצות. במשך שנים חשבתי שאלוי הקמח הוא מסווג שונה מזו שיש לנו, עד שהמעטי שגור במאפיית המצות המפורסמת בקוממיות נהוגים כך שהבצק עבר מהפארנעםן הישר לשולחות של הקאצ'ערס".

"בירורתי את הנושא והתברר לי שהסיבה לכך נעוצה בזה שברוב המאפיות בארץ נהוגים לרדד את המצות על גבי שלוחות מתכת, ולאחר והמתכת היא אטומה ואינה נשמרת אויר, הבצק נדבק אל השולחן אם הוא רטוב מעט, בשל כך מכנים מים בקמאת ולשים אותו זמן רב כי העיסה קשה יותר. בקוממיות לעומת זאת לשים את הבצק על גבי נייר, ולכן אפשר לשים יותר מים בעיטה, וממילא אין צורך ללש את הבצקשוב ושוב, ואפשר בתוך זמן של הגאב"ד בעל המנהחת יצחק זוק"ל, שהוא בדור השני שאחרי

פסח, ואכן היו מбалדים את כל האוכל לפני החג, אבל מקרים לא היו להם ועל אף שהיו שומרים את האוכל מבושל בתוך בור מרופף, זה החזק אולי שלושה ימים. אחר כך כבר לא היו אוכלים אוכל מבושל. גם מצותם הם לא היו אוכלים כמעט למעט החציתים שחביבים לאכול בליל הסדר. אם אין מצות ואין אוכל מבושל, כל מה שהיה להם לאכול בשאר ימות הפסח היה רק פירות וירקות, לאחר שקידפו אותם כמוגובן".

• למדות כל האמור, הרי ישנן חוותות שלכאורה אין להן טעם בהלהה, ואולי לא חשש של חוותה, כמו שנוהגים במקומות שונים לא לאכול גור או דגים וכד'. מה הטעם בחוורות אלו?

"גם לעניין זה יש מקור בשוו"ר שכותב במפורש היו מקומות שבו לא אכלו מאכלים שונים כמו צימוקים ועוד, והטעם הוא שבמקומות אלו היו נהוגים להכין או לשמר את המאכלים הללו בעוזרת חמץ. אמנם, ביום שכבר לא נהוגים להשתמש בחמצץ להכנת המאכלים הללו, וכשכבר יש השגחה על כל דבר משעת גידולו, לכוארה אין טעם בחומרות הללו, אלא שזה כבר נכנס לשאלת אם יש זהה את העניין של 'אל תפוש תורה אמר', ושל 'מנาง ישראלי דין הוא', או שבעצם אין זה נחשי למנהג כי הסיבה שנמנעו היהת שיש זהה חשש חמץ. הפסיקים כבר דנים בשאלת ההזאת, אבל בוודאי שמי שנהגו בחומרות הללו, יש להם טעם בדבר".

• ומה לגבי הנוהגים שלא להשתמש בכלים חד פעמיים וכדו?

"גם מנהג זה בוודאי יש בו טעם, שהרי בפסח רבים נזהרים שלא להשתמש בשום דבר שהוכן מחוץ לבית, כי עם כל ההכשרות וההשגות, רק מה שעושים בבית בהשגחה יתרה ובזהירות מופלגת אפשר לדעת בוודאות גמורה שאין בו שום חמץ. אם כן למה להכניס לבית היוצר והארזה וכדו? בית הורי נהגנו שלא לאכול בהם במהלך היוצר והארזה וכדו? בימי זוכחת שלדעת הרבה ראשונים אין בהם בכלל חשש של בליעה. אפילו בכל פורצלן וכדו לא היינו משתמשים בפסח.

"פגשתי פעמי את הרב פאדווא שליט"א, מגודלי בעלי המכשרים באירופה, ומומחה אמרית בענייני כשרות ושאלתי אותו עד כמה אפשר לסמור על ההכשרים השונים. הוא השיב לי שמצד הלכה אפשר לאכול מאכלים שבಹקשר ללא שום פקפק כמוגובן, אבל אין ספק שהחייב כשר והכי מהודר זה מה שמכנים בלבד בבית".

"עם זאת, בוודאי שתוחמרו האלו אי אפשר לדחוס מכלל ישראל. הדורות חלשים, וצריכי עמר מרובים. זאת הייתה הגישה גם של הגאב"ד בעל המנהחת יצחק זוק"ל, שהוא בדור השני שאחרי

השער בעמוד הבא <<

נסעתי במוניית עם הגאב"ד דפונייבז', רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ברומא, ולפלייאתי אני שומע את הרב חוזר כמה פעמים על המשפט: **'אני הולך לגמור אותו את החשבון אחת ולתמיד' לא ידעתי עם מי רוצה הרב לגמור חשבון...**

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על המעשה המופלא שמספר לו הרב ד"ר משה רוטשילד

תבל, שביהם נמצאים עוד אלפיים ורבעות של לומדי תורה!--- והרב מפונייבז' עוד לא גמר את החשבון... מסביבו התאספו כמה צעירים רומנים אבל הוא לאפחד, והמשיך לנאים בכיכר המרכזית שליד שער טיטוס: "את קודש הקודשים אמנים ביזית וחורת בצורה נוראה, אבל מציע אני לך לבוא עכשו אל הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו, ותראה איך יום ולילה עומדים שם יהודים ומכבים את החורבן, ומצלפים ומיחלים לבניית בית המקדש, ולומדים ומשנים את תבנית היכל, וכל מעשינו, והוא - הוא האות והמופת המבתק ביוור שבית המקדש שלנו אכן יבנה ב מהרה!--- אתה, נשחת לנצח, ואבדת את שмер, ויהודיה היה תהיה, ופרוח פרח!!--- "היה זה", סיפר הרב ד"ר רוטשילד, "מעמד מרגש ביותר, שהמחייב יותר מכל את נצחותו של העם היהודי, מול התפוררותן של כל האידיאות האחרות שעלו ונפלו על מזבח העמים במהלך הדורות.

הדברים הללו, שנאמרו על ידי הגאב"ד ליד שער טיטוס, צריכים להחזר בתודענותו

כל אימת שאנו נתקלים באדם או בתופעה המנסים להשכיח מתנתנו את התורה והמצוות. צריכים לנו לסתור חשבונו' עם כולם, ולהסביר להם מנה אחת אפיקים בגאון ובגאותו היהודי: בשරק כל הדורות לא אחד בלבד עמד עליינו לכלותנו, אך כולם הלו כבקבוצתו של טיטוס. גם אתם, כולכם תרמסו תחת גלגול ההיסטוריה, ותעלמו מן העולם, ואנחנו נשעיר ונפאר את עולמו של בוראנו עד סוף כל הדורות".

(מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמץ')

אללא ששבכל דור ודור עומדים עליינו לבളתנו, ותקדוש ברוך הוא מאנינו מידם' הרב ד"ר משה רוטשילד סיפר לנו מעשה מופלא עד מאד. "נסעתי במוניית עם הגאב"ד דפונייבז', רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ברחובותיה של העיר רומא, ולפלייאתי אני שומע את הרב חוזר כמה פעמים על המשפט: 'אני הולך לגמור אותו את החשבון אחת ולתמיד'. לא ידעתי עם מי רוצה הרב לגמור חשבון..."

מי שהכיר את הגרי"ש כהנמן זצ"ל ידע, שמדובר באישיות טהורת לב, ומהשפט הזה לא התאים למידת הוותרנות המובהקת הייתה בוי. "נראה היה", הוסיף הרב ד"ר רוטשילד, "שסיום החשבון' הזה חשוב לו מאד, לרבות זצ"ל, והוא נחוש בדעתו לבצע את זאת ככל מקורה..."

הפתרון לתרבות הגדולה היה רק כאשר הגיעו ל... שער טיטוס שברומא, הרב בקש מנהיג המוניות לעצור, וmbعد לחלונות הוא מביט בציור המנוראה הטהורה החירות על השער, ומתחתיה כתוב 'יהודיה לא תהיה', אז הוא יוצא מהמנזיה. מיסיד ישיבת פונייבז' מתקרב אל השער הגדול, מיישר את כובעו ומסדר את בגדיו, והנה הוא ניצב הדור-פניהם אל מול השער ומכriz בקול גדול:

"טיטוס, טיטוס, לפניו אלףים שנה רצית למחוק ולאבד את עם ישראל, מבלי להשאיר להם זכר, שם ושרית. ראה טיטוס, מי מכיר אותך היום: מי שיטיל כאן, בין ורחובותיה של רומא וישאל את הילדים מי היה טיטוס, הם אפילו לא ידעו לחזור בהגיה נכונה על השם שלו... הרי מכל התורה' שלך לא נותר מאומה!-- האם יש בעולמינו אנשיים הרואים עצם ממשיכי מורשתך!-- ואילו אני, מגיע עכשווי מבני ברק שברץ ישראל, אותה רצית להחריב, וברגע זה ממש יושבים למעלה מחמש מאות בחורים על התורה ועל העבודה, שככל כך שافت להשיכח מatanנו, וזה רק בישיבה שליל, לבן ממאות היישוב ומוסדות התורה בכל רחבי

<<< המשך מעמוד קודם

קצר מאוד להתחיל לרדד אותו מבלי לחושש שהוא ידבק לשולחן. באמריקה אין מכנים וሞציא, אותו שיבר מוציא ומכניס, שם המוצאות יותר רוטבות, עד שהוא נאפה ונדקק יש יותר זמן".

לקראת סיום השיחה המרתתקת מבקש הגרא"ץ ראטענברג שליט"א לנצל את הבמה הנכבדה כדי להבהיר מפני מכשלה המצוייה בערבי פסחים: "צורך לדעת ולהיזהר מאד בנושא של שריפת החמצ בפסח. אנשים רבים נוטים לחשוב שמאחר ונקבע להלכה כרבי יהודה שלחמצ את בירור אלא בשריפה, יש לשורף את כל החמצ בבית ולא להשליך אותן לפסח האשפה קודם לכך".

"וחמתת שזאת טעות שלפעמים גורמת למכוולות חמורים, כי העניין של בירור חמץ דזוקא בשריפה זה רק אחרי סוף זמן הבירור. קודם לכך מספיק לבטל את החמצ ולסליק אותו מהבית. נוצר מצב בו אנשים באים לשריפת חמץ עם קרוטונים מלאים בעוגיות וחלות יבשות, ומאחר זה ערב חג יש הרבה מה להספיק, לפחות חמץ לא נשרכ' כראוי

ונשאר אחריו זמן הבירור ואף במהלך החג כמו שאפשר לראות בכל שנה ששARINGות שלחמת מתוגלוות ברחוותה כי הון לא נשרכ' כראוי. הבעיה הקשה היא שאחרי כל הניקיונות היסודיים בבית, את החמצ שרצוים לשורף אנחנו לא מבטלים כלל כדי שלא להפסיד את מצותו בירור חמץ, וכך בעצם משאים חמץ בפסח בעולמותו של היהודי רח'ל, "לכן העצה שלי היא לזרוק את כל החמצ לפח לפני סוף זמן הבירור, ולהשאיר רק את העשרה פתיתים מבדייקת חמץ לקיים בהם את המנהג של שריפת חמץ. עשרה פתיתים אפשר לשורף בקלות, זה לא לוקח זמן ואפשר להמתין ולראות שהם נאכלים על ידי האש עד תוםם. כמו כן צריך להקפיד לבטל את כל החמצ פעם נוספת אחרי שריפת חמץ, כדי להסיר ולהינצל מכל חשש של חמץ בפסח רח'ל, וכי רצון מלפני אבינו שבשימים שבאמת נזכה בעבר החמצ שבבביה והחמצ שבבל, ולאכול השתה מן הזבחים וממן הפסחים באירוע דישראל בירושלים עיה"ק, אמן.

נכנסה אשה המתגוררת בשכנות לישיבה, וביקשה להפסיק עם הדפיקות. הבוחר המשיך להריעיש. שבה האשה והתחנה שיאפשר לה ולבני ביתה לישון בשעה 2 בלילה, אך הבוחר לא השגיח בה...

עצות וסיפורים ממרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ' זצוק"ל כיצד לקיים את ה'יהגדת לבן'

והוסיף רבינו: עכשו שיש קיצוצים, במיויחד בתים של אברכים, צרכיים לחזור אחריה ולהסתפק במועט, ולא להסתכל על השכנים ולא לנקנות ילדים אחרים.

ונשאל על כך רבינו, דהא תינח לפני חמישים שנה שלכלום היה פרנסה ומזון במצומצם, מי יותר במצבםומי פחות, וממילא ילדים שאכלו רך לחם וחצילים היה להם טוב, ולא קינאו באחרים. ולא כן בזמןינו שיש שפע גשמי גדול, וכשנמצא לילדיים במאכלים הם ירגשו את עצםם מקופחים ובדרגה פחותה לעומת אחרים, ומהי הדרך למנוע מהילדים את ההרגשה כאילו חסר להם ולא יבואו לנקנות באחרים?

והшиб רבינו, שאמנם היו אחרים מפעם, אבל העיר תלוי בשמהה שההורים משרים בבית, ואם הם משרים אוירה של שמחה ושל הסתפקות במועט, אז הילדים קולטים זאת, והם מאושרים במה שיש להם ואין להם שום קנאה באחרים. וכשילד שמח ומרוצה בבית שלו הוא – איןנו מחפש שום דבר מחוץ לבית.

החברותא של ראש הישיבה

מספר רבי אברהם טלגם, אחד מתלמידי החכמים אשר בארגנטינה:

לפני כ-50 שנה, בהיותי נער צער, לא היו מקומות תורה בארגנטינה, لكن החליטו הורי לשלהני לארץ ישראל, ללימוד תורה אצל רבינו. בימים ההם הייתה זו מסירות נפש עצומה, בפרט לנער צעיר ליימיים.

באחד השיעורים פנה ר宾ינו אליו ואמר לי: "נו, אברהם, אמרו את דעתך בעניין". אני שתקתי מבוכה, אפילו השפה לא הייתה שגורה מספיק בפי. רבינו המשיך בשיעורו – אולם לא התכוון לוותר. כעבור ימים אחדים שוב הפתיע אותי ר宾ינו: "הו, אברהם, מה יש לך לומר?" שוב שתקתי מבוכה ולא אמרתי מואמה. ר宾ינו לא הוסיף להפיצר بي, אולם כעבור ימים אחדים, כשפגש אותו במסדרון אמר לי: "אבלם, מדוע כשאני שואל אותך אין עונה?" הסמكتי עד תנוכי אזני ואמרתי: "אני מתבונש שאתה מילא לא ענון?"...

"אווי", אמר ר宾ינו, "אם ככה הרוי יכול להתבונש... אווי, תסלח לי..." היתי לוחץ אותו, מסיים רבי אברהם את סיפורו המפעים, "ווא"ע מדנו נך שניינו", מסיים רבי אברהם את סיפורו המפעים, "ווא"ע מחזק בידי, ושוב ושוב חוזר: 'אווי, אווי... היתי יכול לבייש אותך...' עשר דקות חלפו, והוא עדיין מחזק בידי, רק כתעת הבנתני, שהוא פשוט חושב מה אפשר לעשות את...

lopsatu אמר לי: "אבלם, אני רוצה שפעמים בשבוע עלה אליו ובדרכו פעם נלמד עשרים דקות בחברותא". "לא האמנתי למשמעות אזני. רק אח"כ תפости את כוונת הדברים – לא הייתה כאן רק תועלת של עשרים דקות לימוד עם ראש הישיבה, אלא העמד של השתדרג לחלוון. שוב לא הייתה נעזר ארוגנטינאי. הייתה חברותא של ראש הישיבה! הייתה מאושר, ושוב לא הייתה נעזר בישן נבור, והתוכאה המיידית הייתה, כמובן, שהתחלה ללמידה הרבה יותר טוב!"

המשך בעמוד הבא <<

ספר בנו הגאון רבי משה דוד שליט"א: כל דרך החינוך אצל ובינו היה בעניות ובאהבה, ואף חלק זה של לימודים עם הבנים, היה בחכמה ובתבונה, בדרך של עניות ולא כעלול ולחץ. צורני, שפעמים ביום החופש, כשהייתי באמצעות המשחק היה פונה ואומר לי בעניות: "מסתמא, אתה לא מרוצה שעכשו במקרה המשחק אני קורא לך, אבל אחרי רביע שעה תראה כמה זה טוב, איזו הנאה ושמחה תהיה לך, אף שבהתחלת אין לך מה ללימוד..."

והיה משתדל לטעת בנו, שנרגש את ההנאה מהלימוד, כבר מראש השריש בנו את המחשבה הזאת, שלאחר שמתחלים ללמידה באח תחוות ההנאה והשמחה.

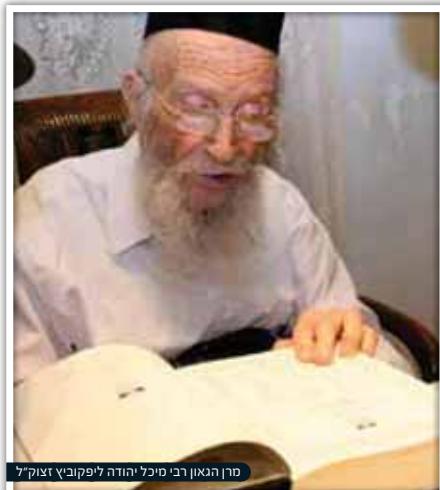
פעם הילדים היו נרדמים עם קול תורתו של האב

נסאל ע"י גבאי "קופת העיר ב"ב", בדבר משפחה בת י"ג נפשות הדחוסה בדירה זעירה בת שני חדרים, ומבקשת סיוע לקניית דירה גדולה מעט יותר.

ואמר בתוך הדברים: "פעם, כשהבא היה לומד בערב בבית – הוא היה עוזה זאת ליד מיטותיהם של הילדים, כי הבית היה קטן וכולו מוצע במטות. והילדים היו נרדמים עם קול תורתו של האב, ויוצאים כולם תלמידי חכמים..."

ואמנם, היום, דירה קטנה משפיעה קשה לרעה על נפשם של ילדים, ומוכראhim לעזרם לעבו לדירה המותאמת לבני הבית, כי היא שומרת על נפשם. הכל תלוי בשמחה שההורים משרים בבית, והילדים מאושרים במה שיש להם, ואין להם שום קנאה באחרים. כשהדבר אומרות הקיצוצים שעשתה הממשלה, ספר רבינו שהיתה תקופה שלישיבת פוניבז' לא היה כסף ליתן משכורות, ורק אחת לחצי שנה, בחודש ניסן ובחודש תשרי, שאז יש לישיבה מדרך הטבע יותר כסף, אז הוא קיבל משכורותו.

וסביר, שכדי שלא ירעבו בבית, הורה הרב [מפנייבז] צ"ל שנケבל במשר חדשים אלו לחם וחצילים ממוסד "בית אבות" שע"י ישיבת פוניבז', מהה שהיו קונים בשビル להאכיל את ילדי המוסד. והרבנית תח"י עשתה מהחצילים הון ארוחות צהרים כעין בשר, והן ארוחות בוקר וערב, כעין מרוח חמאה, והיה מאד טעים לילדים ולא היה צריך יותר. אז הרגשו טוב עם מה שהיה פניהם. אבל הבעיה כיום שיש שפע, והרגילו את הילדים לمعدנים וממתקים.

ר' הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ' זצוק"ל

טolidnu צ"ל, שהיה מרבה להתפלל ולבקש על חינוך ילדיו, ובשנים שהייתה עדיין במקנס שבמרוקו והחלה שם לנשב רוח ה"השכלה" והערים נחרה, הוריד הוא נחליל דמעה בתפילה ובdagga לחינוך צאצאיו, עד שגם כשהיא אוכל את המرك בסעודת השבת היו עיניו זולגות דמעות אל תוך הצלחת, והוא מבקש מבקש מהקב"ה שיצלח עם ילדיו ואכן צחה למה שלא כל אחד זוכה, וכל צאצאיו זרע ברך הר'.

אם אין מידות – אין תורה, אין יראת שמים, אין מצות ואין כלום

פעם, כשרה התנהגות לא טוביה בין שני בחורים מוכשרים בשיעור, חירך אליהם, ולא הוכחים על פניהם כלל, אלא רק סיפור סיפור, וכח אמר:

"בתקופת שלמדנו בישיבת חברון, היה בחור בעל כשרון עצום, למדן ומתמיד נורא. אותו בחור היה עושה מיד' פעמי' משמר' ולומד כל הלילה בהתמדה גдолה. פעם אחת כשהתענייף קצת והעשה היהיטה מאוחרת מאוד בלילו, עורר את עצמו על ידי שבכל גענו ע עם הסטנדר היה דופק בכך עם ידו על הסטנדר. לאחר חצי שעה נכנסה אשה המתגוררת בשכנות לישיבה, וביקשה להפסיק ע עם האשה והתחננה שיאפשר לה לבני ביתה לישון בשעה 2 בלילה, אך הבחוור הlez לא השגיח בה. האשה הלכה מבוישת לביתה, ואפשר לתאר את ההרגשה הקשה שהיתה לה".

וכאן הרעים רבינו בקהלו הרך: "אם אין מידות – אין תורה, אין יראת שמים, אין מצות ואין כלום". והמשך: "אותו הבחוור ברבות הימים גדול, עם התורה ביחיד געשה מהאויבים הגודלים ביותר של התורה והמצוות!..." [בחור שובב, לחש בקהל לאחד מחבריו שישב לידו את שם האיש המדובר, רבינו שמע עזאת והגביב: "אני בכוונה לא אמרתי את שם הבחוור, משום שאני סיפורתי רק את הפרטים שיש בהם איזו שהוא תועלת לרביים!"]

ושוב המשיך וסיים: "צריכים לדעתשמי שאין בו מידות טובות, אפילו שהוא למדן גדול, הוא מתעקם וכל תורתו נהית עקרה".

(מתוך: קובץ "דבר זה רבינו הגדול אמרו")

השיעור בתלמיד חרדי או חזר בתשובה

נשאל רבינו על ידי ראש ארגון "אחיננו":

ארגון "אחיננו" מוגבל ביכולותיו. לפעמים יש תלמיד מבית חרדי שזוקק לעזרת הארגון, כשהטהיפול בעינויו דורש השקעה והתאמצות מרובה ואף הוצאה כספית גדולה. מולו עומד מקרה של תלמיד מבית חילוני, שבפחות מקרים ובפחות עלויות יכולים אננו להשקייע בו ולהעלותו על דרך התורה. האם יש להשקייע יותר

בתלמיד הראשון מחייב מabit חרדי, או לא? והשיב רבינו: החלטת תלמיד וסיכויו להצליח אינם קשורים דווקא עם הוריו, אלא בחשובו כל הדורות שלפניו, והרבה אנו רואים שמתבטים פשוטים ביותר יצאו תלמידי חכמים מופלאים. ויש לזה מקור בగמרא (מכות כג ע"ב) שאמרו שם: "גזל ועריות שנפשו של אדם מתואזה להן ומחמדתן, הפרוש מהן על אהבת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורותיו עד סוף כל הדורות".

הרי שככל החלטת האדם תלוי גם בדורות שלפניו. וממילא אי אפשר לקבוע שתלמיד שהוריו חילוניים, סיכויי הצלחתו פחותים מהתלמיד שהוריו חרדים, וכך אין עדיפות זהה מפני זה, וכן מחייבים לעסוק עם שניהם כפי היכולת.

ושוב שאלהו: האם להשקייע יותר כספים באלו שכבר נמצאים בישיבות, או שמא עדיף להשקייע ברישום והבאת תלמידים חדשים? והשיב: שאלת זו היא ביסודו המשך לשאלת הקודמת, ואך תשובהה בכלל תשובה השאלת הקודמת, שאין להעדיין דבר על משנהו, אלא מחייבים לעסוק בין זה ובין זהה כפי האפשרות והיכולת, וכפי הענין.

הרב מבריסק: "הרבה דמעות הורדתי בשביב החינוך"

בזהzmanות אחרת אמר רבינו לאחד מתלמידיו: "מה ש策רין, בעicker, לעשות עברו חינוך הילדים – לשפר הרבה הרבה דמעות". וסיפר, שמן הרב מבריסק צ"ל הילך פעם עם אחד מידידיו, והלה שאלו כיצד הצליח הרב בחינוך ילדיו. השיבו הרב מבריסק: "וכי מה אתה חושב, שהדבר בא בקהלות? הרבה דמעות הורדתי בשביב קר".

כך גם הוסיף ומספר מה שספרו בניו של הגה"ץ רבי רפאל ברוך

מה עשה הרב שך זצ"ל בלילה בדיקת חמץ?

הגר"א שורצנו שליט"א, ראש ישיבת ליקוד בירושלים הביע את המיעשה הנקרא, המובא בספר "קנין תורה":

מחליה. מרן צ"ל קיבל פניו בשמחה: "לא אתה הוא שצורך לבקש מחליה, אני הוא שצורך לבקש ממך!"
והסביר: "בלילה בדיקת חמץ בא אליו בחור, וראיתי שזוקק הוא לטיפולacho. טלפנתי אליו, אף על פי שידעתי שאתה טרוד בזמן זהה. הצעתי לבוא עמו בחור, ואתה אמרת שאין צורך, שלא אבא, אתה מוכן לבוא לךן".

לכך לא הסכמתי, לא רציתי להטריח. לפיכך אמרתי שהבחור יעלה לבדו, והסכם. אבל לא רציתי לשלהוט את הבחור לבדו, חייבים היו לו ללוותו. ולבקש מארחים – זה לא הזמן, כולם טרודים. אני אדם זקן, ואין לי הרבה לנ��ות ולסדר. ולכן נסעת עמו, וכדי שלא להזכיר אותן, שלחתיו אליו לבדו ובינתיים טילתי בחצר הירושלמית הנעימה וחשבתי ללימוד – ממש

תענוג. באממת תודה...".

(סיפורים נפלאים)

ספר הרב שלמה הופמן צ"ל, פסיכולוג חרדי שהתגורר בבית וגן בירושלים, שבקרו של ערבי חג הפסח, הוא הגיע לבית הכנסת, והמתפללים קידמו פניו בשמחה: "זכיתנו!

אורח גדול היה אצלך!"

"מי?" תהה הפסיכולוג.

"הרב שך היה אצלך! אבל מדוע הסתובב בחצר שעה כה אורוכה?"

"הרב שך?! לא יכול להיות, אתם ודאי טועים!" אמר נחרצוט. רק כשהשבתיו לו נאמנה שאכן ראו את מרן צ"ל בחצר ביתו, חדרו הדברים לתודעתו. בחרדה תפס בשתי ידיו את ראש ר' אבוי לי! אני הוא שאמרתי לו שלא עלה. לא הרשתי להכנס לביתי!"

המתפללים הבינו בו בתמייה, והוא לא ידע את נפשו מרוב צער. ביום הראשון של חול המועד נסע הרב הופמן לבני ברק, לבקש

שלחת מכתב לאבי עם ב' שאלות: אם ללבוש 'גארטל' כמנהג החסידים. ואם לקשור התפילין כמנהג או - מנהג אשכנז, או מנהג מז'ר האדמו'ר מסאсоб יצ'ל שרצה שאנich כמנהג ספרד, כנהוג אצל החסידים

גאב"ד העדה החרדית הגאנון הרב טובה וייס שליט"א, על קורות חייו וסיבת עלייתו לכדו פאר גנאב"ד ירושלים

והוסיף רבינו שליט"א: בשנת תשס"ט נפגשתי עם יהודי זקן מקנדה, הר"ר שמואן וווערנער שיחי, וסייער לי שהמוקם העשירי שהוקצה עבורי, היה בעצם רשות עלשמי, והוא היה אמר לו נסוע עם הקינדרע טראנספארט ; אלא שאמו צורה בה ברגע האחרון ולא הרשותה לו לנסוע בשום אופן עם אותה קבוצה, אז התפנה מקום אחד עבורי, ועל ידי זה היה נס הצלתי. והנה רואים בזה את יד ה', שכיוון שנגע על אותו היהודי להנצל, הרבה דרכים למקומם, והיתה נס הצלתו בדרך אחרת, ולא הפסיד מאומה מזה שלא נסע בטראנספארט.

לפני שנסעתנו, נפרדתי מהורי יצ'ל בדמיות שליש, וудין אני זוכר את המעריב' האחרון שהתפללתי בעירנו בתערורות גדולות ובהשתפכות הנפש. כשן פרדי מאמו'ר זצ'ל ליווה אותי לתחנת רכבת הנוסעת ל'פרעשבורג', וננטן לי סידור, וכpective בו: תתפלל להקב'ה ותמצא אותו בכל מקום ובכל זמן (ובלשונו: 'איממער און אומעטום'), ובזה נפרדנו.

בחסדי הש"ת הגעתו לonden עם הקינדרע טראנספארט, שמנה 'מנין' ילדים - בחודש סיון תרצ"ט. יצאנו מפרעשבורג ביום ג' א'חה"צ, ונסענו ל'פראג', ומשם לאורך על 'דייטשלאנד' וכל 'הולנד', שם הפלגנו באוניה, ובערב שבת קודם אחר צהרים הגיענו לאנגליה.

הבר מצוה שלו היה מיועד להיות ביום ד' כי תבואה ט"ו אלול תרצ"ט, ומיד בבואי לonden عملתי והשגת' ג' וויז'אס (אישור כניסה) לאנגליה לאמו'ר זצ'ל, ולאחר הב' שרגא יהודה, ואחותני ה'יך, ב כדי שהיא ביכלתם לבוא לאנגליה לבר מצוח שלי ולהישאר שם כבר. על כל אחד מהם היתי צריך לומר לשלוונות תירוץ אחר: על אמו'ר זצ'ל אמרתי צריך לבוא מפני ה'בר מצוח', וזה היה מילתה דמסתבירה. עלachi אמרתי שבאותה סטודענט' ללימוד בישיבה - ושלחתי לו מושום כן 'הזמנה' מישיבת הג"מ שניידער זצ'ל, ועל אחותי אמרתי שתבואה לעבוד אצל אדם בתור משרותת. אך לבסוף לא אישתייעא מילטא, ולא הצליחו להגיע לאנגליה לבר מצוח.

באגב אורה אמר רבינו שליט"א: זכווני, שפעם ביקר מלך אנגליה באוצר של היהודים בא'יטסהעד', ובאמצע נסייתו קפץ אחד מהילדים הפליטים, התקרב אל המלך והתחנן בבקיות שיאשרו אישורי כניסה להוריו ולמשפחתו, וכן פעל תחינותו זוכה להצלת את משפחתו. ראיתי אז במוחש את מה שכתבו הספרים על חודש אלול, שכasher 'המלך בשדה' ניתן להתקרב אליו ולבקש ולפעול הרבה, יותר מאשר ימות השנה... .

לפני הבר מצוח שלו, שלח לי אמו'ר זצ'ל תפילה, וכpective לשאת הבתים הזמן מפולין, כי שם היו בתים יותר טובים, ואילו את הפרשיות הזמן מסופר ב'פרעשבורג', אך כשקיבל את הפרשיות לא היה מרוצה מהם, ולכן הזמן פעם שנייה מסופר אחר, ולפיכך המשך בעמוד הבא <<

'זהיא שעמך לא אבוטיש זיין'

בראשית דרכו היה אמו'ר עשיר גדול. אך לאחר מכן, אייבד את רוב נכסיו והפרנסה הייתה בדוחק והמזון במצומים. רק הבית שהיה גדול ומפואר, קרוי לעשרים, נשאר לו ושימש למוקם הכנסת אורחים ואכסניה של תורה. בבית היו ג' חדרים גדולים זה לפנים מזו. ודכירנא שהרבה פעמים היה נותן את הבית כדי לעשות בו סעודות נישואין. מעט שאני זוכר את הבית. כבר היה אמו'ר עני מרוד. עד שבימות החול כמעט שלא אכלנו מאכלים מבושלים זולות לחם במצומים. בלילה שבת עשינו קידוש על "חולות". ובשבת בימים עליון על "קאוווע". וכן בהבדלה. זו את על אף שאמו'ר היה מהדר ומדקדק במצוות ובמניגים. ועל כגון דא נאמר (פסחים קיב. א) 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות'. היה אסור לנו לגלות זאת לשום אדם, ואפילו לדודי רבינו נחום אדלאדר זל שהיה לו בית מסחר לאין - מעולם לא גילינו זאת ולא בקשנו ממנו יין.

הנאצים ימ"ש נכנסו לעירנו ביום ה' פרשת אחרי מות, שנת תרצ"ט אחר הצהרים, והיה זה עוד קודם שפרצה המלחמה בכללות. בשבת בבוקר, הלכו לבית הכנסת הגדול של העיר וחיפשו לתפוס 'קרבן'.

אחר כך נכנסו שוב לבית הכנסת, והבעירו את 'ארון הקודש' רחמנא ליצלאן, ולמרבה הפלא קראו לעברנו "נעמען זי די ואלן" (כלומר: תוכיאו את ספרי התורה ממש), ומיד נכנסו במחירות שני אחיו: הרב דוד יונה זל והבחור משה אהרן זל, והוציאו מתוך 'ארון הקודש' הבוער, עשרים ספרי תורה, והביאו את כלם לביתנו (במשך השבוע שלאחר מכן הברחתי בתור שך של לחם ס"ת אחד מביתינו לבית הכנסת הקטן של העיר). מונה עדין בזכרוני שבפעם האחורה, ביציאתי מבית הווי זצ'ל, ראיתי את הארון עם כל ספרי התורה עומדים לצד הבית.

בימים הראשונים לפנות בוקר, החליטו אנשי עירנו לשולח שליח מיוחד לעיר הגדולה הסמוכה אלינו 'פרעשבורג', כדי להודיעו בראשי הקהילה שם על האסון והऋות שפקדו אותנו, ולבקש מהם שיבואו לעזרתנו. ומכיון שהדרך הייתה מוסכמת מאד מפחד ה兜רים, החליטו לשולח ילד, כי הסברא היה שביבלד לא יגעו לרעה, ושלחו אותו, בהיותוILD בן שתים עשרה. כשהגעתי ל'פרעשבורג' נכנסתי לבית ה'קרנץלאט' של קהילות החדרדים, והודיעתי את המצב, וביקשתי שישתדלו ויסיעו לנו.

ענה לי המזKir הרב שוואץ שאינן יכולות לעוזר כלום, כי שום דבר אין עומד בפניו הגרמנים ימ"ש. אך הוסיף לי שהג"ר שלמה שאנפולד מלonden והג"ר מיכאל בער וויסמאנדאל, מארגנים 'קינדרע טראנספארט' (=משלוח ילדים) של עשרה ילדים שישעו לonden שבאנגליה, וכבר יש להם תשע ילדים מ'פרעשבורג', ואם ברצונך להיות העשירי, תקל להירשם מיד בייעוד הקהילה' ותודיע על רצונך לנסוע לonden. ואילו כך עשיתי, ובזכות זה ניצلت ללבסוף בחסדי הש"ת והגעתי לעיר לonden.

גאב"ד העדה החרדית הגאנון רבוי טובה וייס שליט"

כשהגיע לבית האדמו"ר מסקולען ראה שם תוכנה בבית ושבועין אינם מתחילים בעריכת הסדר וכששאל לפשר הדבר אמרו לו שאביהם חילק את כל המצוות ואין תחת ידם מוצות להתחילה את הסדר...

ה'מקור ברוך' בחכמו הרבה הבין שהרה"ק מסקולען אף ג' ממצוות...

שש מצוות, האדמו"ר מסקולען סירב אך ר' משה התעקש והסביר שזה ציווי אביו ולא יכול לחזור עם שלוש מצוות... כשראה האדמו"ר שמתעקש וידע שזה עboro המקור ברוך נתן לו לבסוף מבוקשו - שיש מצוות.

לאחר שחוצרו מתפילה ערבית של ליל י"ט, קרא המקור ברוך לבנו ונתן בידו 3 מצוות ואמר לו שיביאם לאדמו"ר מסקולען ויאמר לו שללח לו מצוות אלו. כשהגיע לבית האדמו"ר מסקולען ראה שם תוכנה בבני ושבועין אינם מתחילים בעריכת הסדר וכששאל לפשר הדבר אמרו לו שאביהם חילק את כל המצוות ואין תחת ידם ממצוות להתחילה את הסדר...

ה'מקור ברוך' בחכמו הרבה הבין שהרה"ק מסקולען יחלק את כל אשר לו ולא יותר לעצמו אף ג' ממצוות....
סיפר לי אבי שליט"א שלא מזמן סיפר זאת לאברך בבר-כל, ומאחריהם עמדו אשה מבוגרת ואמרה לו, "סליחה שאני מתערבת לכם בשיחה, אני אחריו המלחמה גם היתי באותו עיר עם האדמו"ר מסקולען והתגוררנו קומה מעליו, אני זוכרת איך שביתו היה מלא ביחסים ושבורים שdag להם כאלו היו ילדי. לילה אחד, התעוררה לידי ובכתה שהיא רוצה שיוכנו לה תפוחי אדמה, אמר הסkulnayr, אם אמא שלה היה היא הייתה מכינה לה, אף אנו נכין לה..."

הרבי אברהם פוקס

הרה"ק 'המקור ברוך' מסערט-יזניץ ז"ע, לאחר ששתה את כוס התרעלה בגלות טרנסניסטריה, שוחרר ממש בתחלת חודש אדר תש"ד, ותחנתו הראשונה הייתה בטשענוביץ. באותו זמן שהה שם גם האדמו"ר מסקולען ז"ל.

ערב פסח, אנשי העירה שהתיישבו בה לאחר השואה שבורים ורצוצים, אחד מעיר, שניים משפחה, כולם מתאגדים כאחים מתכוונים להיות בני חוריין... האדמו"ר מסקולען הצליח להשיג כמהות מועטה של מצוות ובישר לאנשי העירה האומללים שב"ה עליה בידו לחלק לכל אחד ג' מצוות. השמחה גדולה, בהתרגשות רבה מתייצבים בבית האדמו"ר ונוטלים את מצוותיהם - אוצר שלא יסולא בפז. אף אחד לא מהין להעלות בדעתו שיתכן ויקבל יותר מג' מצוות, היטב מבנים את המצב ושמחים ב'כזיתם' שהעניק להם האדמו"ר.

והנה, שולח המקור ברוך את בנו ר' משה (שהיה אח"כ ראש ישיבת סערט ויז'ניץ בחיפה ונפטר לפני כ-25 שנה – אחיו של האדמו"ר מסערט ויז'ניץ הקודם) ואומר לו שיבקש שש מצוות, שלש לא מספיקים לו... והוא חוזר ומדגיש שאמנם מסתבר שישרב לתת לו אך הוא מזווה עליו שיתעקש ויאמר שאביו לו שלא יחוור ללא שיש מצוות ומחוויב הוא במצוות כבוד אב ואם.

ואכן כשהגיעו תورو של ר' משה לקבל את המצוות, ביקש הוא

<<< המשך מעמוד קודם

ואדמו"ר שלח לי הגדה של פשת, כאשר בראשה כתוב על ג' דפים את סיפור יציאת מצרים ב'דיטש' וברחוזים, ושמי היה חתום על ראשי הבתים – כדרך הפיניטנים.

באחד ממכתביו (הכתב אף הוא בשפת 'דיטש'). שכטב אליו קודם ששלחוalo לאושוויז, כאשר הבין והרגיש את המצב לאשור, כתב לי דברי חיזוק בביטחון, ו"ל בתרגום ללשון הקודש: כי כמו שהוא יתברך מנהיג עולמו – הוא בודאי טוב, ואין לנו לחות דעה בהנהגת עולמו, היה מה שהיא, כי בכל אופן נעשה רק מה שרצו הוא יתברך ומה שהוא לטובתנו, ומה שלא בא, בודאי לא היה לטובה. דברים אלו אומר לך אביך, המנוסה היודע והمعد על הדברים האמתיים האלה. תמצית הדברים – אל Tageg, כי יש לך אלקים גם על מהר, והדברים עמוקים. עד כאן. והנה דברים אלו מונחים בזיכרון כל הימים, והם כעין צוואה בשביבי, והועילו לי הרבה בכל הזמנים הקשים שעברתי, ונתנו לי כח וחיזוק בכל מעמד ומצב להמשיך הלאה ולעבוד את השית', וגם היום אני נזהר לקיימם.

בזהzmanות אחת אמר רבינו שליט"א, שתולה את סיבת עלייתו לכהן פאר בגאנז' ירושלים עיה"ק טובב"א, בזכות זכר תמיד את הדברים הללו שכתב לו אביו ז"ל שככל מה שעושה הקב"ה הכל לטובה.

(מתוך הספר 'אביו הגודל אמרוי')

נתהר הדבר וקיבلتني את התפילין ורק ימים ספורים לפני הבר מצوها. ומכאן גם כן נראה עד כמה דקדק אמא"ר ז"ל במצוות, כי היו אז ימי צר ומצוק, והפרוטה לא הייתה מצויה אצלם, ואפילו

הכי הזמן עוד פרשיות כיוון שלא היה מרווח מהראשונים. שלחתי לו אז מכתב עם ב' שאלות: א) אם ללבוש ג'ארטל' כמנג החסידים. ב) אם לקשרו התפילין כמנהגו – מנג אשכנז, או כמנג מו"ר האדמו"ר מסאסוב ז"ל, שרצה שאנich כמנהג ספרד, כנהוג אצל החסידים. על שאלה הרואה השיב לי אמא"ר ז"ל שאותו לחגור ג'ארטל', ועל השאלה השניה השיב, שלדעתו עתה אפשר כמנג ספרד, רק שאעשה תנאי, שלעתיד נשנה בחזרה למנג אשכנז. למעשה נתהרה קבלת מכתב תשובתו עד אחרי הבר מצوها ולא עשית תנאי, ולכן עד היום אני קשור כמנג מו"ר ז"ל כמנג ספרד.

באותם הימים שלח לי אמא"ר ז"ל גם 'חוורת' ובה דרשנו מוכנה לבר מצואה שהchein בעובי, אולם למעשה לא היה לי היכן לומר זאת, כי באותו ימים היה נהוג לחוג ולדרוש בשבת אחרי הבר מצואה, ואילו בשבת אחרי הבר מצואה כבר לא הייתה בלונדון עקב מאורעות המלחמה, והחוורת עודנה בידי. בבר מצואה שלי קיבלתי בסך הכל כמה ספרים בודדים, האדמו"ר מסאסוב נתן לי ספר 'קיצור שלוחן ערוץ', מו"ר רב' שאל שאפער נתן לי ספר 'שב שמעתתא', מאן דהוא נתן לי ספר קטן עם פירוש המלבי"ם,

תימני, ליטאי וחסיד זייז'ניץ יושבים יחד לשולחן הסדר - היתכן? וכיצד משתלב ה"חדר פעני" כפתרון מופלא לקרבן פסה?

תיאור כי, מפעים ומורתך של קרבנות קרבן הפסה כהכלתו בבית המקדש השלישי, במהרה בימינו, כל הסוגיות – הלכה למעישה. שנזכה לאכול מן הזבחים והפסחים...

והיעזים, שצרכיהם להיות פחות מבני שנה, יהיו בני חודש (אם הם נולדו בחודש אדר) או בני חצי שנה, אם הם נולדו בחודש אלול".

...

ירושלים מלאה במילוני אנשיים. אי אפשר לתאר בכלל במיללים את גודל המעם. בחו"ל לא ראיתי כל כך הרבה יהודים וכל כך הרבה כבשים ועיזים. מכל פינה שמענו את פעיות הכבשים וגעריות העיזים, שהתרבותם עם צהמות הילדים המוקסמים וקולותיהם הרמים של הוריהם, שלא ידעו האם לרדוף אחר העיזים" מהלכי השניםיהם שלהם או אחרי העיזים הולכי הארבע.

למרות כל האנדראטוסיה, שיר סדר מסויים בתוככי הבلغן, ונראות בכל אחד ידוע את מקומו. התחששה המרוממת, שאפפה את רוחנו מאז בואו של המשיח, המשיכה ביתר עוז ושות ואני עצמתי את עיני, לא מבין מדוע דמויות מסוימות זולגות מהן. מישחו הפריע לי לעסוק בשרופי. "מתי מקריבים כדיוק את קרבן הפסח?" שאלני היהודי חב"ב, שמספר לי שהגיע מישוב בשומרון.

"את קרבן ישחטו לנו בעוזרת הי' אחורי ישחטו את קרבן התמיד של בין העربים", השבתי לו ושנינו, אוחזים בכבש שלו ובעז שלו, התחלנו לשוחח על כמות האנשים שנמצאים כאן ועכשו. "אי אפשר לדעת, מדובר בכמה מיליון", אמר האיש, "ידעו לך כמה אנשים היו בשעת הקרבנה הפסח בתקופת בית המקדש השני?" ניסיתי להרחיק מעלי כבשה חשובה שהנעל שלי היא אוכל מזין, וסיפורתי לו שבתוטסת באפסחים מסופר על אגריפס המלך, שנפטר 22 שנים לפני חורבן הבית השני. באחד מערבי הפסחים רצתה המלך לדעת את מספרם של עולי הרגל וביקש מהכהנים שיפרימו כליה אחת מכל קרבן פסה לפניו ההקרבה שלהם על המזבח, בשביל שיוכלו לספור אותן. "מספר הכלויות היה 600 אלף זוגות, והתוספתה מיד מוסיפה שעל כל קרבן פסה נmeno לפחות עשרה אנשים, אם לא יותר.

גם יוסף בן מתתיהו הכהן פלאביו מספר בספריו "יוסייפון" שהנציג הרומיי בארץ ישראל ציווה לספר את הפסחים - 3 שנים לפני החורבן, והוא 265,000 פסחים. למרות שהיא זה כבר סמור ונראתה בזמן המלחמה העוקבה מדם, והעליה לירושלים הייתה קשה מאד". נהר האדם הבלתי נגמר, סחף אותנו היישר לכיוון העזרה. הקלה המקריבים העצום התחלק ל-3 כיתות, שהקיבו בזו אחר זו. מיד בשערת בית המקדש הקדושה התמלאה בהמון אדם, שהרכיבו את ה"כת הראשונה", נעלו הכהנים את השערים הכבדים והיפים, ולפתע נשמעה תקיעה, תרועה ועוד תקיעה, וכך החלה שחיטה קרבן הפסה. אנחנו המתנו בסבלנות עד שנכנסנו עם ה"כת השנייה" (פושט היה צפוף מאד ולא היה שיר להיכנס ל"כת הראשונה"), אז נכנסנו לעוזרת המקדש.

הمرאה היה מרהיב, אולי המראה המירוח ביותר בחיי (אחרי מעמד קבלת פני המשיח). שורות של הנים עמדו בעוזרה ובידיהם בזיכים ("הביצים האלה הם כמו כפות, שנעודו להחזיק את הדם, שיוגר מטורם בהבמה", הסברתי למוטי שלו, שעמד לידיו). הביצים היו עשויים מזהב וכסף, ואורם הביק למרקוק בניצוצי המשך בעמוד הבא <<

הרהור ג' רבוי שמואל ברוך גנות שליט"

צלול הטלפון הפריע את לגימת כס הקפה היומית של. השעה הייתה דקה לתשע בבוקר, ואני, יווש בקוצר רוח לשיחה הנכנסה, על קו צד"מ" בדרך לישיבה, לוחץ על המקש ומאזין "על קו צד"מ" שדריך לשיחה. השעה הייתה דקה לתשע בבוקר, ורק אל תקדיש חייכתי חירך גדול וענני: "תנו לה עשב, זה הכלל... רק את העז שלך עד סמוך לשחיתתו. תהינה לך בעיות חמורות של מעילה בקדושים", אם תישען עליו, למשל, או שילדיך ישחקו איתו וירכבו עליו..." ...

...

היום, ארבעה ימים לפני שאנו עולים, לראשונה מזה כמעט אלףים שנה, אל בית המקדש, כדי לקרבן פסה במקומו וכhalbכתו. האושר ברוחבות עצום, אי אפשר להכילו בכלל. בכל פינה משוחחים כולם על כבשים ועיזים, "ביבור" ו"בעל מום". מדהים להיווכת, כיצד כל סדרי החיים והעדיפויות שלנו התפוגגו(Cl)כלעומת שבאו, ופתאום כל היהודים טרודים בבעלי חיים. היום הוא היום הראשון של "ביבור הבמה" שלנו, ואני ניגש אל הכבש הזכר (لקרבן פסה מקריבים רק כבש או עז תמים מהם זכר, בן שנתיו). אני בודק אותו בדריכות, משתמש בזכוכית מגדלת. הבמה משובחת, בעלי שום גэм ומום, והנה ברוך ה' יש לנו כבש לקרבן פסה. בכל שלושת הימים הקרובים נברך אותו שוב מכל מום, אם כי בדייבד, אם היינו מבקרים את הכבש רק לפני שחיטתו - קרבן היה כשר.

לפני שבוע התקשרתי לידי הטוב ר' משה מזרחי (זהו שמו האמיתי...), שוחט ותיק, בעל 18 שנים נסיוון בתחום, ושאלתי אותו כמה אנשים צריכים להימנו על כבש מומצע, כדי שנאנכל את קרבן מבלי להותיר ממנו פירור מיותר. ר' משה, שוחט באחד הדצ"ים, השיב לי שכבש ממוצע שוקל כ- 70 ק"ג. "תוריד את הלכלכים, הדם וכל הפסולת שאינה נאכלת, ותגיע ל- 35 ק"ג נקי". בדרך כלל, כשהמשפחה גדולה עשויה "בשר על האש" מבאים 6-5 ק"ג ואוכלים ממנה כ- 15 איש, והם שבעים היטב מהבשר. כך שב- 35 ק"ג צריך לארגן בסביבות 105 אנשים לקרבן הפסח שלך", אמר לי ר' משה מזרחי.

ובכלל, אתם האשכנזים בkowski יודעים לאכולبشر. אתם שבעים מ- 100 גרים בשער. אז תקח יותר אנשים..."

הכבש שלנו שוקל פחות. כי הוא הרי פחות מגיל שנה והוא כבש קטן, יחסית. כך שסיכון עט ילדי, האחראים על "סדרת המנויים לכבש" להכניס ברשימה 90 יהודים, שככל אחד מהם יכול לפחות כזית בשער. הסברתי לילדיים שאנו אמורים, כמובן, לאכול בכבש את החלקים הבאים: הבשר והלב, המות, עור הרגליים הרך, החלהולת והקיבה ואת כל שאר האיברים והשומנים הפנימיים.

"שימנו לב לדבר מעניין", הערתי את תשומת ליבם, "הגמר אומرت שזמן המהלה של בהמות דקות, כמו הכבשים והעיזים של קרבן פסה, הם בחודשי אדר ואלול בלבד. כך שהכבשים

האם הכהנים מברכים ברכיה על כל קרבן והקטרה בפני עצמה, ומי שהשען לדיינו, אברך ירושלמי עם שטרימיל וקפטן זהוב - חום, הסביר שלא ומה פתאום, כל המברכים בהקרבה מברכים רק פעם ואשונה, גם על מעשה הקרבה שלהם וגם ברכת "שהחינו", והם מתכוונים על כל הזריקות וההקטרות שיישעו עד הערב, עד לסיום הקרבת אלפי קרבנות הפסה. השיחה נקבעה עם סיום של הallel השני, ותחילהו של אמרית הallel השלישי.

ה"כת השניה" סיימה לשוחות את אלפי הפסחים שלא ואנו יצאו נוטלים עימנו על הגב אתבשר הכלש.

"ומה אתם אומרים על המצאה החדש של הדור שלנו?" צי' בקהל בחור מישיבה קטנה. "בגלל שלא היו מספיקים עצי רימונים, ובגלא שאסור להשתמש בשיפודי מתקנת, כי הם מתחממים מכח האש, והבשר נצלח בגל השיפוד החוצה, ונוטלים עימנו מהאש, لكن מפעלי פלסטיק כהלה" ייצרו שיפודים מפלסטיים, שאיןם מוציאים לחות מבון והם גם עמידים לחום האש, וכן אפשר להשתמש בהם".

התפעמתי כולי מהערין הנפלאל. בדיק לפניו שבועיים אמר לי יידי הרה"ג ר' ישעיה ש. שליט"א שלא ברור כיצד יצליחו מלויini יהודים להקריב קרבן פסח. "וכי ישנים בכל הארץ ישראל אלפי עצי רימונים, מהם יוכל לี่יצר כל קרמר שיפודים מעץ רימון?" תהה

ידי, ולא ידעתי מה להסביר לו.

והנה הקב"ה עז לנו, ובדורנו הומצאה המצאת הפלסטי. והנה לנו שיפודי פלסטיים כשרים למחדlein מן המהדרין. כמה נפלא!

"ומה עם יתר הממצאות הטכנולוגיות של השנים האחרונות?", תהה ר' בריש, חסיד לעילוב, משכונת "אבני נזר" באלעד. "מדובר שלא

נשתמש בתנור חמלי או במיקרוגל?"

בספר "קרבן פסח כהלותו", שחיבר הגרמן ז' זורגר שליט"א, מביא את דעתות הפוסקים שתנור חמלי פסול לצליית קרבן פסח. ובכלל, כל תנור, למרות שהוא חם מאד, אך אין בו ממש אש, כי גראפו ממנו את הגחלים, פסול לצליית הקרבן שלנו. لكن כתבו פוסקי זמנינו שאפשר לצלות קרבן פסח במיקרוגל. והוא מחמס מאד, אפשר לבשל ולצלות בו, אך אין בו גחלים ו"אש ממשית". כך שהטכנולוגיה העכשווית לא מסייעת לצלי הפסח ועלינו להשתמש בתנור עם גחלים, כמו בימי אבותינו הקדמוניים."

קרבן בקומה שנייה?

עד כה נשאנו אתבשר הכבש שלנו על הגב, כמו שכותב בגמרא בפסחים. תחבענו את השיפוד כהלה, מהנקב שנניקב לאחר הכבש, עד שהשיפוד עלה ובצבץ מפיו. הכבש יכול נצלח כאחת, כשהראשו מחובר אליו ומעיו, קרביו ורגליו תלויים לפניו.

בהמשך, לאחר שההשיפוד יצא מפיו של גופו הכבש, תחבענו גם את מעיו ורגליו לשיפוד. קרבן הפסח נתלה באוויר התנור.

מו"ץ תלמיד חכם אחד, הזהיר את תלמידיו שאסור לקרבן לגעת בדפנות התנור. אחד מתלמידיו אמר לו בצער שבר העז שלו נגע דוגא בדופן התנור בעת הצליה, והרב הורה לו לקלף את מקום הנגיעה.

"הבשר שנוגע בדופן התנור הרותח צריך להיקלף במקומות הנגיעה, כי הוא נצלח מחומו הגדול של הדופן ולא בגל האש", הוא הסביר בטוב טעם. אחד הילדים שאל, האם מותר לתבל את הצליה במליח,

ונוגה מתוקים. שורת הכהניםacha בבזיכי זהב, ושורת הכהניםacha בבזיכי כסף והם לא התערבבו ייחדיו. כאן אחד אמר בقول ר' רחני מכובן לשם פסח ולשם המנויים שנמננו עליו. מסבב עמדו עשרות מבין "מנויי" הכבש שלנו, ששכב לו מורך ראש. הכהן השוחט בירך בקהל ובתעטמה: "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על חrichtת הפסח", בירך גם ברכת "שהחינו" ואז שחחת. זונק של דם פרץ החוצה, והכהן שעמד קרוב למקום זיקתו, קיבל את הדם בבזיך הזהב שבידו ומסרו לכהן השני שעמד לפניו. השני העביר בזריזות את הדם לבזיכו של השלישי, השלישי הגיעו לרבייע וכון הלאה, כשההדם מועבר במחירות הבזק, עד שהגיע למקום זיקתו על המזבח.

"אבא! תראה איך הבזיכים מבריקים בעברים מיד ליד! ממש כמו

ברקים מתעופפים!" התפעם חיים, ואחיו הסביר בידענות שלבזיכים אלהים התחתיות שלם חודדה, כדי שהכהנים לא יוכל להניח בלי משים את הבזיכים על רצפת העזרה והדם יקרש".

לידי, הסביר חברו הטוב ר' יהושע לבנו יჩחק, שהכהן מקבל את כל הדם בכללי, והוא מהכח בקבלת הדם, עד שכל הדם י יצא החוצה. "על הכהן להיזהר לא לקבל את הדם הנוטף מהחסכין, ולכן השוחט מגביה ומරחיק את הסכין מיד אחר שחrichtת שני הסימנים של הבהמה".

"שמת לב שמקבל הדם בירך ברכתה?"
שאלני ר' יוסף, תושב בני ברק.

"אכן, ההלכה היא, שמקבל הדם מברך "אשר קדשו במצוותיו, בקדושתו של אהרון וציוונו על קבלת הדם", וגם ברכת "שהחינו", אמרותי לו, והבטתי בכהן שעמד סמוך למזבח. הוא קיבל את הדם בבזיך, פסע פסעה אחת, ושפר את הדם בשפיכה אחת למקום שנקרא "יסוד".

גם הכהן הזה בירך ברכת בקהל רם, וכולנו שמענו מהודה לה' יתברך בברכת "על הולכת הדם". אחריו שפסע את הפסעה, לפני ששפיך את הדם, בירך הוא ברכה נוספת, ברכת "אשר קדשו במצוותיו וציוונו על שפיכת הדם".

הפסקו לדבר, והקשבו מוקסמים לкриיאת הallel של הלויים, שנאמרה בקהל ערבית ובמנגינה כסומה, כמותה לא שמענו מעולם. בכל זמן ההקרבה אומרים את הallel ולפעמים, מחמת ריבוי האנשים והכמות האדירות שלם בבית המקדש, היו אומרים הלויים את הallel שוב בפעם השנייה ולפעמים התחלו אותו גם בפעם השלישית, בכללי השיר המיחדים שלם.

הכהנים הוציאו את האימורים והניחו אותם בכללי. הכהן שעמד קרוב למזבח, העלה אותם עלייו ומלך אותם במלח. הוא עמד על שפת הכבש, למול עינינו המבויות בו באושר צרוף ובהתרgesות רבה, ובירך בקהל רם: "אשר קדשו בקדושתו של אהרון וציוונו על הקטרת אימורים".

הוא זרך את אימוריו של הכבש שלנו (זכרונו לברכה). על האש ור' אהרון דוד מרוחב התאננה באלעד, הסביר לחברו ר' ירחמיאל, שהכהן בכוונה לא מערב אימורים של שני פסחים יחד, וכל דבר נעשה בכללי לבדוק.

ר' זושא, אברך חסידי, לחש לי בבהלה ששכח לסמוך את הקרבן. "לא עשית סמיכה! מה יהיה?"
הרוגעתו אותו בלחששה שקרבן פסח אינו צריך בכלל סמיכה, ואם הוא היה שם לב, זהו קרבן שקרב ללא מנחה ונוסכיהם. הוא התענין

הסדר עבר על כלנו בהתרומות הרוח. בת ירושלים היו גדושים ברובות לבבות יהודים, ששרו את שירי ההגדה מכל פינה שמענו מנגינות ישנות וגם חדשות

השאלה הזאת, והוספנו אותה גם כן והילדים שאלו הפעם 5 קושיות. עד שנה הבאה, נברר בעזורת ה' האם צריך להשメיט את השאלה של "כולנו מסובין" לגמר, ולשוב לימים קדמוניים", הבטיח מישהו ואחר אמר לו שיש לשאול רק 4 קושיות ולא- 5. התפתח פולמוס שלם בנושא.

במהלך, פנינו ליטול ידיים כדי לאכול את המצה, אך הרב שער את הסדר היהודי, שאות המצה נאכל עכשו, אך נכוון בפיירוש שלא לצאת ידי חובת אכילת מצה, כי את מצות אכילת המצה נקיים לאחר מכן ("לנו יש מצה שאינה שמורה לשם מצוה, בשבייל לאוכלה כעת", לחש לי שכני ר' יונה). שלא כמו בכל שנה, דילגנו על אכילת המרוור וה"קורר" וערכנו מיד שולחן ל"שולחן עורר". בשאר קרבען החגיגה הונח בטס מפואר של זהב, חילקו "כזית" לכלום והציבור בירך בכוכנה ובבה ברכה שלא הכרנו, לדאבונו, עד היום, ברכת "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על אכילת הזבח". "תאכלו טוב, אבל אל תתמלאו לגמר, כדי שלא נאכל את קרבען הפסח כאכילה גסה", הזהרתי את בני משפחתי.

"אפשר לשבור את העצמות שלبشر החגיגה, וצריך גם לאכול את המוח של העצמות", היהודי הרב רובינשטיין בקול רם, והסביר שם לא נאכל את כלبشر החגיגה, נעבור חלילה על איסור "נותר".

"הסיבה שאנו מברכים על אכילת המצה בשעה שאנו אוכלים את המצה בתחילת הסעודה, מבלי לצאת באכילה לשם מצוה, היא כנראה משום שאנו צריכים לאכול פת בסעודה, ולחם משנה, ואילו את המצה נקיים רק בשעה שנאכל את קרבען הפסח יחד עם המצה", הסביר ר' בונימ, היהודי מיעוד שלמד ב"דף היומי" היבט את מסכת פסחים. הוא הראה לי את דברי הרשב"ם (פסחים קיט, ב) העוסקים בעניין.

אמרתי לו שכך כותב רבנו שמעיה בשם רבו ר' ש"י, שכך עושים כהסדר כולל את קרבען פסח, והיהודי הספרדי שישב איתנו הראה לנו שכך רואים מהסדר של התוספתא.

הסדר עבר על כלנו בהתרומות הרוח. בת ירושלים היו גדושים ברובות רבות יהודים, ששרו את שירי ההגדה. מכל פינה שמענו מנגינות ישנות וגם חדשות, סילסולי הגדה בעגה תימנית, לצד "והיא שעמדה" במנגינה מסורתית, "עוזרת אבותינו" במנגינה הויזניצאית ו"מצרים גאלתנו" נוסח חב"ד.

כולם, פשוט בכו מהתרגשות, שמקהלה עיריה הצאן שלנו שאלת את השאלה, שלא שאלנו עד כה, והכרנוה רק מדברי המשנה "שבכל הלילות אנו אוכלים בשר צלי, שлок ומבוישל, הלילה זהה כלו צלי".

בזמן המקדש הראשון והשני לא שאלו את השאלה השלישי ב"מה נשתנה", "שבכל הלילות אנו אוכליין בין יוישבין ובין מסובין, הלילה הזה כולנו מסובין", אך anno, שהתרגלו לשאול גם את השאלה הזאת.

במהלך, פנינו ליטול ידיים כדי לאכול את המצה, אך הרב שער את הסדר היהודי, שאות המצה נאכל עכשו, אך נכוון בפיירוש שלא לצאת ידי חובת אכילת מצה, כי את מצות אכילת המצה נקיים לאחר מכן ("לנו יש מצה שאינה שמורה לשם מצוה, בשבייל לאוכלה כעת", לחש לי שכני ר' יונה). שלא כמו בכל שנה, דילגנו על אכילת המרוור וה"קורר" וערכנו מיד שולחן ל"שולחן עורר".

בשאר קרבען החגיגה הונח בטס מפואר של זהב, חילקו "כזית" לכלום והציבור בירך בכוכנה ובבה ברכה שלא הכרנו, לדאבונו, עד היום, ברכת "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על אכילת הזבח".

"הסיבה שאנו מברכים על אכילת המצה בשעה שאנו אוכלים את המצה בתחילת הסעודה, מבלי לצאת באכילה לשם מצוה, היא כנראה משום שאנו צריכים לאכול פת בסעודה, ולחם משנה, ואילו את המצה נקיים רק בשעה שנאכל את קרבען הפסח יחד עם

המצה", הסביר ר' בונימ, היהודי מיעוד שלמד ב"דף היומי" היבט את מסכת פסחים. הוא הראה לי את דברי הרשב"ם (פסחים קיט,

ב) העוסקים בעניין).

אמרתי לו שכך כותב רבנו שמעיה בשם רבו ר' ש"י, שכך עושים כהסדר כולל את קרבען פסח, והיהודי הספרדי שישב איתנו הראה לנו שכך רואים מהסדר של התוספתא.

הסדר עבר על כלנו בהתרומות הרוח. בת ירושלים היו גדושים

פלפל חריף וקצת שמן והרב השיב לו שancock כן. "ההלהכה מאפשרת לסוך ולתבל את הצלוי בכל דבר לפני צלייתו, ואני מדגיש: לפני צלייתו, חז' ממים".

הגחלים הלהטות מיהרו לצלות את הצלוי שלנו, ואני שמננו פעמוני, יחד עם הצלוי החם, לחדר האוכל של ישיבת "אור שמח" ברובע היהודי, שם נאכל בסיעיטה דשמייא את קרבען הפסח. הצעיפות הייתה רבה והשתרכנו לנו לאיטנו, כוועדים תחת סחיבת הצלוי הגדול, מאושרים בעילם מהמצווה המופלאה, אשר אלף שנים חיכו לה מלינוי יהודים בכל הדורות.

"אבא, למה שלא נחפש לנו מקום מוצל ווגוע באחד מהיערות שבבסביבה? ומה כולם מצופפים דווקא בירושלים העתיקה?" שאל מושי בן ה-8 את אביו ר' יונה, שצדד לידינו, כדי להשתתף באכילת הצלוי, אחד מבני ה"חברה".

"ציריך לאכול את קרבען הפסח דווקא בירושלים העתיקה, בירושלים המקודשת ולא מחוץ לה. אם הקרן יצא מחוץ לירושלים המקודשת, ייפסל הקורבן מדין יוציא", השיב לו אביו,

בעודו מסיע עבידי לשוחב את הצלוי החדש שלנו. "שמעתי שמשפחתי ויסփש אוכלת עם ה"חברה" שלו בкомונה שלישית של אור שמח". מותר לאכול את הקרן בקומה שלישית? הקדושה של ירושלים עולה גם לקומה גבוהה?" שאל מושי ואני התמוגגתינו משאלתו המוחכמת.

"אכן, שאלת שאלה מקסימה! פשטוות הסוגיה בגמרה בפסחים (פה, ב) מורה שאי אפשר לאכול את קרבען הפסח בעליות ובגגות ירושלים, לפי הדעה ש"גיגין ועלויות לא נתקדשו". הרשב"א (שו"ת ח"א סיימון ל"ז) כותב שהగירסה היא, שאסור לשוחות קדשים קלים בגגות ועלויות הגג של ירושלים, אך מותר לאכול שם קדשים קלים (כמו קרבען פסח). ישנן דעתות שסבירו שモתר לאכול קרבען פסח בקוממה שנייה בירושלים, וישנים שסבירו שאסור לאכול את הפסח גם בקומות גבוהות שכאהלה בירושלים, אלא רק במקומות נמוכים, השווים לקרקע של ירושלים. מ"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א (בדרך אמונה מע"ש סופ"ב ובבאי"ל שם) מביא שתี้ דעתות בעניין, ואילו ורבינו החפץ חיים פוסק (בසפרו ליקוטי הלכות עמוד פ"א) שאי אפשר.

ציריך לשאול את משפחת וייסփש מי הורה להם לאכול את קרבען הפסח בקוממה השניה, נגד פסק ה"חפץ חיים" כמו הדעות הסובבות שאפשר", אמרתי לו.

"ולעלו על הגג אחריו שנאכל את הצלוי - מותר?", שאל אליו, "מאד חם שם, למטה בקוממה ראשונה. לא

כדי לעורק את המשך ה"סדר" על הגג של הישיבה?! "הילדים שלנו מבריקים!" זוח שכני ר' יונה באושר, "כמה באמת נהגו בזמן בית המקדש הראשון והשני. אכלו את קרבען הפסח בקוממת הקרקע, ולאחר מכן עלו לגג כדי לנשום אויר צח ולקראוא את ההלל, בשמחה ובוטב לבב. אפשר בהחלט לאכול את הצלוי ולעלו לגג אחרי זה".

"הלילה הזה כלו צלי"

הגענו לקוממת הקרקע של ישיבת "אור שמח", שם המתינו לנו עשרות משפחות, שקיבלו את הכבש בצחלה ובהתרgesות רבה.ليل הסדר התנהל כבכל שנה, כמו לפני שהמשיח הגיע ונבנה בית המקדש. כשכל הילדים נעמדו לשיר ייחודי ולשאול "מה נשתנה", בכו

לא נוכל להמשיך ולאכול, עד שיחזירו את המחיצות למקוםון". מוטי שלி מושך בחולצתי ושותאל: "האם צריכים לאכול את כל הבשר הזה?" אני צוחק ומסביר לו שכן, נאכל כעת את כל הבשר והסחוס, האיברים הפנימיים וגם את המוח של הבבמה. "אך ניזהր מכך לא לשבור שום עצם! חס וחלילה!"

גם אם נשברה עצם שלא בכוונה, אסור להמשיך ולשבור אותה יותר וכל המוסף לשוברה. חייב מלוקות! זהחותי את בני משפחתי, כולם קיימו את מצות אכילת קרבן הפסח, המצה והמרור, וכולם חיכיו זה לזה באשור גדול. "כעת לא אוכלים ולא שותים שום דבר, חוץ ממים" – הכריזו הרבה, והתיר לשנותה תה למי שרוצה. "אנו שמחים להשאיר את טעם הקרבן והמצה בחיכנו ובלשונו ונאגור את הטעם זהה עד למחורת בבוקר, וכמוון, נשמר את טעם המצווה בלבבנו, עד עולם..."

"ברוך הוא" שבשר הקרבן שלנו נאכל עד מותם, לפני חצות הלילה, כהלהה הפסוכה מדורי דורות", לחשתני לילדי, "אם היה נשאר מבשר הפסח, היינו צריכים לשורפו לאחר יום טוב, בבוקרו של היום", הוסיף ר' בעריש, יהודי חיקון מחברותנו.

ואז פרצטו כולם בשירות ההלל. הגמורה מספרת, שמרוב קולות השמחה וההתלהבות של אמרית ההלל, "פקע איגרא", הגנות בכיכול נבקעו, מרוב קולות. ואכן, כך היה במצבות. יורשיים של מעלה, גודשה במאות אלפי יהודים חוגגים, שורה יהודיו את שירות בת השמיים. "ה' זכרנו יברך, יברך את בית ישראל, יברך את בית אהרון, יברך יראי ה'", ריננו כולם בחדווה, בשמחה שכמותה לא נראית בתבל וביקום כלו.

"קול רינה וישועה באהלי צדיקים", רקדו היהודים ובת קול יצאה ואומרה: "ימין ה' עושה חיל, ימין ה' רוממה".

מי שלא היה שם, לא יכול היה להבין, לא הצליח להרגיש, לא ידע, לא שמע ולא ראה, כיצד ניתן להכיל אושר אינטנסיבי שכזה בתוך לב קטן אחד. החוויה הייתה גדולה מכל תיאור וצבע, וכולם קראו בಗורנות ניחרים: "קלֵי אתה ואודך! אלוקי... אלוממך!..."

--- לשנה הבאה בירושים!!!
(למושת לציין שישפה עתידי זה אכן להלכה ואינו למעשה. הדברים התבسطו על סוגיות הש"ס, בראשונים ואחרונים, שלא הוכרעו תמיד להלכה. וכך יבוא משיח צדקנו, בזאת השנה בס"ד, נדע מומנו אל נכוון כיצד לנוהג בכלל דבר ועניין, כמוון).

משמעותו שירוי פסח שנהרכו לנכסי צאן ברזל בעולם התורה כולם, על בקולותיהם על מקהלהת הילדים הרוחקה, שניגנה את ה"מה אשיב" במנגינותו הקטיפתית של ליבלה השל ז"ל, מנגינה המושרת בשעת ההלל במאות בתני כנסיות בארץ ובעולם.

רבבות אלפי בני ישראל שרואים חדשניים, הנשמעים כקהלות פעמוניים קסומיים, באוקטבות ותוויות של זהב, מזוקקים ברוחניות שמיימת, אלו הם שוויי הליים, שהושרו זה לראשונה מאז חורבן בית המקדש השני. אי אפשר לתאר את ה"וינטן" לעם לב חדש לשורר בפיים שיר חדש".

ليل הסדר בבית המקדש ובירושלים המקודשת, ליד שולחנות גדושים בקרבן חגיגה וקרבן פסח, כהנים ולויים ועםך ישראל, ובראשם משיח צדקנו. אין לתאר ואין לשער!!

אוכלים את הפסח

השעון התקדם ב מהירות, ועורך הסדר הכריז בשמחה ובהתרוממות הרוח על קיום מצות האכילה שלليل הסדר. "כזית" הפסח חולקו לכל אחד ממשתתפי הסדר שלנו, לאנשים ולנשים הבראים שיכולים לאכול "כזית באכילת פרס", כולל קטנים שהגיעו לגיל חינוך, ויכולים, אך לפפי הכרזת הווריהם, לאכול "כזית" פסח ללא היסוס, בזמן של "כדי אכילת פרס". הזרים והחולמים שהשתתפו עימנו בשולחן הסדר והודיעו שלא יוכלו לאכול "כזית" מקרבן הפסח, לא זכו להשתתף באכילה, והרב הסביר להם שהם פטורים ממצווה זו. הס הושלך בחדר הסדר, כאשר יונה הסביר לכל האנשים שאחורי שנתחיל לאכול ייחדיו את קרבן הפסח בחדר אחד, שוב י"א אשר עליינו להוציאו לחדר אחר. "אני מבקש ומתחנן, מזהיר ומודיע, לכל המבוגרים ובפרט לכל הילדים, שאחנו יושבים כאן ועכשו, בכל הרציניות וכבוד הראש, ואוכלים את קרבן הפסח המופלא שלנו, מצות עשה מהתורה של אכילת פסח. אף יلد לא יוצא החוצה עם חתיכת הבשר שלו, ואין בזה שום תירוצים ושום סיפורים! אם מישחו רוצה, אפשר להתחלק כעת לשתי קבוצות, ושכל קבוצה תקבל את מנת קרבן הפסח שלה. אבל אחרי שנקבע את מקומו נcano, אסור לאף אחד מן האוכלים לצאת החוצה ל"חבורות" אחרות!"

"ומה קורה אם ישנן שתי חבורות בחדר אחד גדול?"

"שתי חבורות שאוכילות בחדר אחד, צריכות להיפרד, כל חברה לחוד, במחיצה קלה, וכל חברה תשב לצד אחר, כדי שלא יתערבבו ביניהם. אם יהיהILD שובי שיטלק את המחיצה שבין שתי החבורות,

מי חיבר את "אמת ויציב"?

ונחמד ונעים ונורא ואדיר ומתוקן ומקובל ויפה הדבר הזה עליינו", ט"ו וו"ז זה אחר זה, עולין לחשבון צ', וב' ה"ה'ין" הרי ק' בגנד ק' ברכות. וכן כתשתהוב מאמת עד אמת ועד בכלל תמצא ק' אותן לאותיות לא פחות ולא יותר.

ובסדר הימים (סדר קריית שמע) מביא זאת בנוסח אחר: שמעתי שזה השבח של "אמת ויציב" שלחו בני הגלוה שהיו רוחקים מירושלים ולא היו עם עזרא בבבל, ושלח עזרא אחריהם ולא רצוי עלולות, באמרים שכיוון שהיו עתידין להגנות פעם אחרת ובית המקדש עתיד ליחרב למה לנו להכפיל יגוננו פעם אחרת, טוב לנו לעמוד במקומו ולעבד את ה', ושמעתי שהם אנשי טוליטולה [ספרד] והקרוביים אליהם וכדי שלא יחיזקו אותם באנשי רשות ומחוסרי אמונה חיללה כתבו להם זה השבח הגדול.

(קב' ונקי)

הרבי צבי ויינברג

על מזקודה על המזקה כל הלייה (ויקרא ב', י')
במושב זקנים וכן ברבונו אפרים כתובו: ב' פעמים "על", בא לומר שאעפ' שיושב על התורה מכל מקום לא בטל "על" [100] ברכות בכל יום, שזמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד. [ועי בהקדמת הגרא"ח מוואלזין זצ"ל לביבאר הגרא"א על ספרא דצניעותא שמספר על חידושים שנתגלו לגר"א באמצעות התפילה ואח"כ נשכחו לו וחזרו לו שוב, עי"ש]

ובשבילי הלקט (ס"י טז) כתוב: שמצא לגאנונים ז"ל (אוצר הגאנונים ברכות ס"י סב), וכ"ה בסידור הרוקח (אות מג), ובסידור ר"ש מגמייזא (עמי צז) שמי"אמת ויציב" עד הדבר הזה, אגרת אחת הייתה, לפי שכיסדו מאה ברכות שלחו לגולה רצונכם לקבל מהה ברכות, שלחו להן "אמת ויציב" ונכוון וקיים וישראל ונאמן ואהוב וחייב

"הוא שכב שם, בעיניהם עצומות שעה ארוכה, וכשפכה את עיניו, המזהה שנגלה לפניו השרה עליו דיכאון קשה ועמוק"

המרצה הנודע ומחבר הספר 'אתה לך', הרב אהרן מרגלית, בשיחה מיוחדת עם 'לקראת שבת', על הכנה הנפשית לקראת אמרת ההגדה כליל הסדר

כל עצמותיו של אדם, כשהוא בא לתוך החושה' שלו, נזרק על המזון הנוקשה והמלוכך שמן הסתם היה עשוי מבד גס ממולא בעפר או אולוי בקש, כל גופו מלא בפצע וחבורה ומכה טריה של אדו' ולא חובשו ולא רוככו בשמו.

אם אדם ידמיין לעצמו עד כמה היו כאביו נוראים, כמה היו ייסוריים קשים, שינוי ביתו ניגשה אליו והצעה לו לשבת לאכול משחו, הוא בקשי הצליח להשיב לה שאינו חף בארכות עבר: "כל גופי כאב, כל עצמותי דואבות, אני לא יכול לוז". הוא שכב שם, מן הסתם, בעיניהם עצומות שעה ארוכה, ולבסוף כשפכה את עיניו, המזהה שנגלה לפניו השרה עליו דיכאון קשה ועמוק: אשתו וילדיו בגדיים בלויים, רמת ההיגיינה בוודאי לא הייתה מן המשופרות, הילדים היו נשוכים על ידי עכברים וחולדות, לבושים בסמרטוטים מלוכלכים, ואפיו השניים מן הסתם לא היו לבנות.

אדם שמדמיין לעצמו את כל הקושי הזה, ולאחר מכן יפקח את עיניו ויראה את שולחן הסדר עם הכלים היפים, יראה את בני ביתו, את הילדים הצדים והטהורים עם הפאות המסולסלות, את בנוטיו הקטנות לבושים בנעליים חדשות לכבוד החג, יריח את ריח הניקיון שבבית, יבחן בשינויים הלבנים והצחורות כשהוא ישב כמלך ובן חורין והבית כולו מואר ונקי וצח ונפלא יוכל להרגיש את החירות. והכי גרווע מכל הצרות והתלאות הללו שהוא, זה שהאור לא נראה בקצת המנהרה. למנרהה זו און בכלל קצה. היא אינסופית. כבר 200 שנה שזה המצב, גם אבא וסבא שלו נולדו עבדים ומתו עבדים-פרעה. הוא אינו רואה שביב של תקווה שאלוי יצא ביום מן-הימים מעגל העבדות. אולי ילדיו לפחות יצאו מזה פעם. כלום,

כלום לא נראה באופק ואין שום סיבה שזה יקרה. כשהוא קם בבורק, בעל כrhoחן, ונאלץ לצאת לעוד יום של עינוי וסבל, וכי היתה לו תקווה כלשהי? אופק חדש? וכי יום אחד יגיעו כוחות קומנדנו מיזחדים ויחלצו אותו ממצאו בזק כמו שאריע לחטופי אנטבה? לא ולא! העבדות נראית נצחית. העצב והדכדור היו עמוקים ועצומים הרבה יותר ממה שנוכל אי פעם לדמיין. במצרים היו הינו כמו העבדים של אוטם זמנים, רכושו הבעלדי של האדון שעושה בעבדיו כרצונו, אילי היו בהמות משא ואף גרווע מכך. אין להם שום זכות לקבל החלטה כלשהי על חייהם או על מקום העבודה שלהם. הם עבדים, עבדי עבדים.

בזמןנו, קשה לנו לדמיין את עומק הייאוש ואת קושי השעבוד, אבל מעט מן המעת, אנחנו יכולים אולי להבין את ההרגשה שלהם. אחרי שהלב מתמלא בהרגשה של העבדות והשעבד, אחרי שאדם רואה את עצמו נמצא במצב הנוראי הזה, בתוך הייאוש והחידלון האינסופי, זה הזמן לפקוות את העינויים ולהבהיר סביר, אל השולחן העורך בכלים נאים, אל הכתלים המסודים וצבעים

רב אהרן מרגלית

יעקב א. לוסטיגמן

לקראת חג הפסח, שוחחנו עם המרצה הנודע, ומחבר הספר 'אתה לך', הרב אהרן מרגלית, וביקשנו לשמעו מפיו כיצד יש להתכוון כדי לאמירת ההגדה ההלכתית.

הרבי מרגלית נתן בשמחה לאתגר, חרך העומס הרב בו הוא נתון בימים אלו, במסגרת פעילותו הענפה, והכנות לקראת סדרת מופעים חינוכיים וערכיים שהופקו על ידו, ווקרכנו אליו בעשרות מוקדים ברחבי הארץ ביום חול המועד פשת.

מכל מצוות התורה, מכל מועדי ישראל, ישנו מקום אחד בלבד שבו חז"ל הקדושים מצוים עליינו להשתמש בדמיון, דמיון מודרך", הוא פותח את השיחה המրתקת. "ישנם אמנים מקומות רבים בהם התורה הקדושה וגם חז"ל מצוים עליינו להשתמש בזיכרון. אנחנו מצוים לזכור את יציאת מצרים, לזכור את מה שעשה הקב"ה למרים, לזכור את מודרך", אשר עשה לנו מלך וכן על זה הדרך.

אבל להשתמש בדמיון ממש באופן מפורש, ישנו רק מקום אחד, בليل הסדר בו חז"ל הקדושים מצוים עליינו בהגדה של פסח, ש לדעת שיטה אחת כתבו אותה אנשי הכנסת הגדולה: "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא מצרים", ומאפיה עליו להתחילה את הדמיון "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו".

נשאלת השאלה: למה דזוקה בليل הסדר? מה רע בכך שאדם ידמיין לעצמו איך היה נראה חג השבועות כשהר סיני כולם אפוך עשוי? אולי נדמיין גם את ענני הכבוד בחג הסוכות? לא. דזוקה בليل הסדר. ולמה? כי מהותו של ליל הסדר זה הכרת הטוב לבורא עולם, שغال אותו ממצרים ועשה בהם שפטים, וקרע לנו את הימים, ושיקע צרנו בתוכו, וקרבנו לפני הר סיני, וננתן לנו את התורה והשבת וכו', עד שהביאנו לארץ ישראל. כפי שאחננו שרים בפיוט 'דיןנו'.

כדי שאדם יוכל לחוש ולהרגיש את מלא הכרת הטוב כלפי בורא עולם, הוא אינו יכול להסתפק רק בהבנה שיצאנו ממצרים, והוא אינו יכול להרגיש באמת הכרת הטוב רק מעצם הידיעה שעכשו טוב לנו ופעם היה לנו רע. הוא צריך לדמיין, או אולי בלשון חז"ל – צירום, לצירע לעצמו את עומק הקושי ואת עומק השעבוד. הוא צריך לחוש בדמיינו את מ"ט שעריו הטומאה שבהם הינו משוקעים בטרם נגלה אלינו בורא העולם במוראה גדולה, והוציאו אותנו ממצרים בכך עצום ובזרועו נטויה.

"אם אדם יצליח לדמיין לעצמו, בשbetaו לעירע את שולחן הסדר נאטה', את כל אותן ארכות שבהן 'מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו', את כל מה שעברנו במצרים את כל התלאות, הרעב, הצרות והעינויים שסביר לנו תחת יד פרעה, את זריקת הילדים לתוך היאור, את הגזרות הקשות של פרעה, הילדים שהיה שוחט בוקר וערב כדי לרוחץ בדם".

אם נדמיין בכל כוחנו את קושי השעבוד, את הקש והתבן שהיינו צריכים לקושש, את סופו של יום עבודה מפרק שמשבר

"בזכיה הראשונה הפקתי מאיש עני לאיש עשיר, ואילו בזכיה השניה העני אינו כ'כ ניכר"

"אתה הרי יודע שאני עשיר העיירה, איך אתה מעיזך לזלול בכבוד?"

כך גם אנו אומרים בהגדה אשר גאלנו ונガל את אבותינו מצרים...
כן ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו הגיעו למועדים ולרגלים אחרים
הבאים לקראותנו לשלום שמחים בלבנון עירך וששים בעבודתך...!
...

הסיפור הבא, גם הוא סיפור על כרטיסי הגרלה, וגם הוא מלמד
איתנו פרק חשוב בעבודתנו בלילה הסדר. בנובחרדוק היה סוכן
כרטיסי הגרלות שהציג את מרכולתו לתושבי העיר, פעם אחת
הצליח הסוכן לשכנע עני מרוד לנקוט כרטיס הגרלה, העני חסר
פרוטה לפורתה עד שהיא בידיו די לקניית כרטיס הגרלה.
ההגרלה נערכה והסוכן קיבל את מספרי המטisisים הזוכים, והנה
עינו קורנות ואינו מאמין למה שהוא רואה, העני, שכחה השקיע
רבות כדי לשכנע אותו לנקוט כרטיס הגרלה, בטענה שזה מה
שיציאה אותו ממעגל העוני, אכן זכה בפרס הגדל, ובין רגע הנהיה
עשיר העיירה.

סוכן הרטיסים לא התפקיד והחליט שהוא הולך בשעת לילה
מאוחרת להודיע לעני שהוא עשיר העיירה, הוא לא שת לבו
לקור העז ולשלג שירד בחוץ, במשירות נפש הוא שם עמי
על עבר בית העני-עריר להודיע

לו על זכייתו הגדולה.
הסוכן הגיע אל הביתה העולבה,
התריסים היו מוגפים ובני הבית
כבר נמו את שנותם בשלוחה, הוא
דפק על הדלת, ובלבו חשב הם
בזודאי לא ייכנס על השערתני
אתם משנתם, הרוי הם קמים
לבוקר חדש, במלאו מובן המילה.
לאחר כמה דפיקות פותח לו
הען את הדלת כש庫ורי שינה
סובבים את עיניו, בלחת של

שמחה מachelor לו הסוכן 'מזל טוב', מעתה אתה עשיר העיירה!
זכית בהגרלה בפרס הגדל!

אר בעל הבית הזוכה לא זרם עם שמחתו של המachelor, אלא
הוא בא אליו בטענות, "אני מתפלל לך" - אמר לו העני הזוכה
- "איך אתה מעיזך להעירני באמצעות הלילה? בשלמא כל בני
העיירה אינם יודעים שאני עשיר העיירה, لكن הם מרשימים לעצם
לזלולך בכבודך, אבל אתה הרוי יודע שאני עשיר העיירה, איך אתה
מזלךך בכבודך ומעיר אותך ואת בני משפחתי באישון לילה?..."
על אף הייתנו היום בני חורין, משוחררים משעבד מצרים,
ומצחפים בכלין עיניים לגאולה העתידה, כדי להודות לה' על
חרותנו ופדות נפשנו, וכי להכיר בחסדו הגדל עמננו בהוציאו
איתנו מארץ מצרים, אל לנו לשוכח מהיכן אנחנו, צרכיכים לזכור
וליחסיך את הייתנו עבדים, ורק כך נוכל להודות על הייתנו כיים
בני חורין, אל לנו להיות כמו העני שנחפרק בין רגע לעשר, שתיכף
שכח מאין בא, ומה הוא היה רגע קט לפני זכייתו.

הרב ישראלי ליש

'אשר גאלנו ונガל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם'

ענין מרוד הוא היה, ועל כתפו הייתה מוטלת פרונסתם של
משפחה הגדולה שמנתה עשרה נפשות, עבודה הכספי שעבד
לא הספיקה לתת אוכל לפי ילדיו, ובצר לו היה מכתת את רגליו
בין דלות נדיבים לאגור עוד מעט ממון, להשלים כדי צרכיהם
של בני המשפחה.

פעם אחת נתבקזו אצלו מספר פרוטות גדול יותר מהרגיל והוא
 החליט לקנות בהם כרטיס הגרלה, אולי מכאן תצמיח הישועה, אך
חשב, ואכן הצליח ה' דרכו וכרטיס הגרלה שברשותו זכה בפרס
גדול של שירות אלפי שקלים. נקל לתאר את אושרו הרוב, שמחתו
פרצה עד לב השמיים, מעתה הוא כבר לא יזדקק למנתנת בשער
וזם. מעמדו התבסס, את חלק מכף הזכה הוא השקיע בעסקים,
ומהם התפרנס בכבוד.

כעבור מספר שנים הוא קנה שוב כרטיס הגרלה, ומזמן הטוב שפר
עליו גם עתה, ושוב כרטיסו זכה בפרס הגדל, אבל הפעם הפרס

היה גדול הרבה יותר - 'מאות אלף
שקלים', גם הפעם הוא שמח שמחה
גדולה, אך היא הייתה דלה ועלובה
לעומת השמחה בזכיה הראשונה.

חבריו תמהו מאוד לפשר התנהגותו,
והם שאלו אותו, הרי סכום הזוכה
הראשונה היה קטן בהרבה מסכום
הזכיה השנייה, "א'כ מדוע בזכיה
הראשונה שמחת יותר מאשר בזכיה
השנייה" - השיב להם
"בזכיה הראשונה" - "הזכה הפקה אוטי מאיש
עני מרוד הרעב לפת לחם לאדם
עשיר המתפרנס באופן קבוע ללא
dagotot, ואילו הפעם" - המשיך

הזכה - "אמנם זכיתי בהרבה יותר כסף, אך השינוי שיחול אצל
אינו בעל ממשמעות ניכרת כ'כ, אילו הייתי זוכה במליאוני שקלים,
סביר להניח כי שמחתי הייתה זהה לשמחה בזכיה הראשונה".

ע"פ משל זה הסביר האדמור"ר רב לי יצחק מברדייטשוב צ"ל
את ברכת 'אשר גאלנו' הנאמרת בלילה הסדר, בני ישראל היו
משועבדים במצרים בעבודת פרך, מכות ויסורים קשים היו מנת
חלקם, בשורת הגאולה והנסים הגדולים שחוו, היציאה מעבדות
לחירות גרמה להם שמחה גדולה ועצומה, שמחה שהביאה עמה
שירה. לעתיד לבוא, בביית גואל צדק, הגאולה תהיה כה גדולה,
והנסים שיתחוללו בה יהיו אף הם כה עצומים עד שעם ישראל
ישmach לא פחות משמחתו ביציאת מצרים, לא תהיה זו כמו הזוכה
השנייה בפס שהיתה מגומדת יחסית לזכיה הראשונה, אלא תהיה
זו גאולה עצומתית והנסים בה יעוררו שמחה בלב עם ישראל
לא פחות ואולי אף יותר משמחת יציאת מצרים, וכי שבבטיח
הנביא (מיכה ז, ט) 'כימי צאתך מארץ מצרים ארנו נפלאות'.

"אם יהיה תלמוד תורה, לא יהיה צריך בבית חולים"!!!

כל השולט בתורה שולט על הבריאה בכח תורתו

מסופר בגמ' (חולין ז') שבשעה שהלך רבינו פנחס בן יאיר לפדיון שבויים, הגיע לנهر גינאי ולא הצליח לעبور. אמר רבינו פנחס "гинאי, חילוק מימך", אמר לו המלאך שמנונה על הנהר: "לאו אתה חולך לעשות רצון קורן, ואני הולך לעשות רצון קוני, אתה - ספק עושה ספק אין עושה, אני - וודאי עושה, ואין ספק מוציא מיד' וודאי". אמר לו רבינו פנחס בן יאיר "гинאי, חילוק לי מימך, ואם לאו, גוזני עלייך שלא יעבورو בר מים לעולם", מיד נקרע הנהר. לאחר שעבר, והנהר חזר לשטווף, אמר לו רבינו פנחס בן יאיר "יש כאן אדם נוסף המוביל חיטים לאפות מוצאות, ומאהר ואסור שהחיטים ירטבו, שכן

הם יחמצין, אתה מוכחה להיקרע שוב בשבילים, כדי שיוכל לעבור". מיד לאחר מכן נבקע הנהר פעם שנייה, ובעל החיטים עבר.

לאחר ששוב המשיך הנהר שהולך לזרום, אמר לו רבינו פנחס בן יאיר "יש כאן סוחר ערבי שהולך אנתנו, הבקע גם עבورو, שלא יאמרו לך עושים לבני לוייה, (כלומר שלא משאירים בני חברה במקום?)" ואכן הנהר נבקע בפעם השלישייה! מסימת הגמ' אמר ר' יוסף כמה כח יש באדם גדול יותר ממשה רבינו עם ישראל, שאצל משה רבינו נקרע הים רק פעם אחת, ואילו אצל רבינו פנחס בן

יאיר - נקרע הנהר שלוש פעמים..."

שואל "אור החיים" הקדוש: מדוע לא נקט משה ובינו באוטה שיטה של רבינו פנחס בן יאיר, ולא היה יכול לאיים על הים שייבש אותו? ובair (שמות י"ד, כ"ז), שבשעה שהקב"ה ברא את העולם, התנה עם כל מעשי בראשית היו נכוונים לפניו התורה ועמליה, וממשלתם ושלטונם של עמליה התורה על הטבע, כמלךם הבורא ברוך הוא.

לכן, כאשר רבינו פנחס בן יאיר אמר לו: "אם לא תקרע, אגゾר עליך שתיבש", אין פה שום דבר מיוחד, זהו טبع הבריאה. אבל משה רבינו, הגיע אל הים לפני מתן תורה, לפיכך, אמר לו הים: "אתה בא אליו בלי תורה? אכ' אני יותר זקן". על טענה זו משה רבינו לא ידע מה לענות, لكن שם הקב"ה את ימינו על ימיו משה, כי "מיימינו אש דת למו", ובכך רמז הקב"ה להם: "דע לך, משה רבינו הוא בן תורה עוד לפני מתן תורה, لكن עליך להיקרע לפניו".

הרבה אהרן כהן

"**זאת התורה לעלה למגחה ולחתאת ולאש"** (ויקרא ז, ל"ז) הגמ' אומרת (מנחות ק"י), אמר רבא Mai Dkhatib "זאת התורה עלולה למנחה ולחתאת ולאש", כל העוסק בתורה אינו צריך לא עלוה ולא מנחה ולא אש.

אחד מתלמידיו של מרן הרב שך צוק"ל, ספר שכשיה בחור, נעדר יום אחד מן השיעור היומי. "אחחה" צ' פגש אותו מרן הרב שר", ספר התלמיד, "ושאלני אם אני מרגיש טוב, היה וללא מצוי שאני מופיע בשיעורו. עניתו לו שב"ה אני מרגיש טוב, והסיבה שלא השתתפתי בשיעור, היא מפני שהשתתפתי בסעודת פדיון הבן שנערכה לאחינו.

הבעה של מורת רוח עלתה על פניו של מרן הרב שך, והוא לא שש על תשובה, הוסיף מיד ואמרתי לו, שאומרים שיש בסעודה זו עניין גדול, ולא רק זו אלא אף מכפרת היא כמו פ"ד תעניתות... מרן צ"ל התרגש כלו ואמר לי נחרצות: "דע לך, ששהה של לימוד תורה שcola אף היא לא פחות מפ"ד תעניתות!"

• • •

LAGON RAV YISHAK ZILBERSHTAIN SHLIT" A הגיעו שתי שאלות חמורות: השאלה הראשונה: בבית חולים מסוימים בארץ, החליטה הנהלה לחנוך שתי מחקלות חדשות - דיאליזה ופגיה, אך עקב צמצומים הייתה להם אפשרות להקים רק אחת מהן, והגיעו לשאול מה עדיף על מה? השאלה השנייה הייתה, בהקשר לחבר עיריה באחת הערים בארץ, קיבל אפשרות פתוח מוסד אחד: תלמוד תורה או מרפאת בית חולים ורוצה לדעת מה עדיף?

כששמע את שתי השאלות הללו, אמר להם שצרכיהם להפנות את זה לסנהדרין של תקופתנו.

הוסיף הרב וציין, שעל השאלה הראשונה השיב כבר אחד הגדולים... ולגביה השאלה השנייה: בזמן ה"בן איש חי", כשהשנאלו שאלה דומה ענה להם, שעדיף להקים תלמוד תורה, והסביר: "ביחס לבני החולמים - אם אתם לא תתרמו יהיו אחרים שיבינו את הצורך בכם, והם כבר ינדבו מכך למתירה זו, אבל באשר לתלמוד תורה - רק מעטם מבינים את גודל ערכו, ואם אתם לא תתרמו, קיים חשש שהוא לא יבנה לעולם".

המשיך הגאון ר' יצחק זילברשטיין והוסיף: "כששאלתי את אחד הגדולים את השאלה, השיב לי באופן אחר, שאם יהיה תלמוד תורה, לא יהיה צורך בבית חולמים!!!"

• • •

מצויים אנו ימים ספורים לפני חג הפסח הבעל"ט. נוכל לראות דברים דומים על נס קריית ים סוף, כפי שסביר לנו ה"אור החיים" הקדוש וכמباואר להפליא בספר יומתוק האור'. שימושה רבונה צווה על הים להיקרע, ענה הים: "לא אקרע! מפני שאני זקן יותר מך, שהרי אני נבראתי ביום השלישי לבריאה ואתה נבראת ביום השלישי", וכבר אמר הקב"ה "והדרת פני זקן!". הולך משה ובינו ע"ה לכב"ה ואמר לו: "הם לא רוצה להיקרע, מה עשה?" שם הקב"ה את ימינו על ימיו משה והם נקרע.

עדותו של הגר"א על סעודת השבת המרוצמת שזכה לה בימי גלותו...

ומה היה תפריט סעודת השבת של הגר"א לטעינמו שליט"א לאחר נישואיו?

בשביל בני ביתך וגם לאורחים?"

היהודי הסביר לי: "אכן, בכך שאין לנו פרוטה, אבל רעיתי הולכת מידי ערבית למקום שחינת הקמתה, והיא מקבלת רשות לאסוף את הסובין הנושרים ליד הרחיהם, שהיא הפסולת האמורה להיזיק לאשפה, וכך יש לנו ב"ה כמות מספקת של סובין וקליפות, ובמעשיך ידיה היא אופפה לחם טרי מיד יום, והענינים הרעבים אוכלים לשובע והנתם רבה מסעודה זו, הם אוכלים דיים לחם טרי".

"ומה עם שבת?" שאלתי והוא ענה לי: "היום יום חמישי, רענייתי עובדת מבוקר עד הערב במריתת נצחות ליד מקום שחיטת העופות, ובשער זאת נתנו לנו השוחטים את הראשי התרנגולים והרגלים בשפע, וכן גם אם לא אוכלים את הראש וחלקו הרגלים, אבל ברור השם היא יכולה לשפט על הכירה שני סירם גדולים של מרק עוף נקי. מקדרה את אוכלים בלילה שבת, ומהקדירה השניה שבשת בבוקר, וכולם שבעים ומרוצים".

סימן הגאון, "נסארתי לשבת, וכמדומה כי מעולם לא ראיתי אדם שמח בחילוקו כמותו. הוא שור וזימר לבבוד שבת, ונענים סביב שלו חנו. למד תורה בשמחה כאחד מעשרי תבל. צזו הסתפקות במועט לא ראייתי!"

מעניין להזכיר גם מה שמספרים על חי הצעניות וההסתפקות במועט של ממן הגר"א לטעינמו שליט"א, שלאחר נישואיו, שכחן בישיבת כפר סבא, לא ניתנו במשרץ חודשים ארוכים מלגות כלל, ובביתו היה ממש חרפת רעב. כשהשאלו מה אכלו בשבת, ענה: שהדבר היחיד שהוא מצוי אז למאכל היו חיצלים, והמנה הראשונה הייתה חיצלים בטעם דגים, מנה שנייה חיצלים בטעם מרק, ומנה עיקרית חיצלים בטעם עוף.

כך גדל רבן של ישראל, שcidוע בעשרות השנים האחרונות לא הכנסים לפיו אלא פורורי לחם בדיסעה, ודירתו הצנואה להפליא, היא לנס בעיני כל רואיה, איך וכייד אפשר לגודל גם בדור של מותרות ופינוקים...

מוח'ה הנרא'יל לטיענן שליט'א

הרב בנימין גולד

"יאת כל הגדה הקהיל אל פתח אקל מזעך" (ויקרא ח, ג')

פסוק זה הוא אחד מן המקבמות בתורה שהחזקיק מועט את המרובה, כך כתוב רשי על דברי הפסוק: המשכן, שגדלו היה פחות מחמשת אלפי אמות מרובעות - החזק בתוכו את כל קהל עדת

ישראל שמספרם היה שישים ריבוא!!!

הקשה על כך החתום סופר, מה בא נס גדול זה למדנו? ומדוע אירע לנו זה דווקא בחנוכה המשכן?

ובair החתום סופר, כי המשכן שזה עתה חנכו, הוא מקום העבודה ה', ובזה בא ללמד לדורות עולם, כי עבודה ה' - אין היא תלולה בעשור וברחבות, אלא אף במקום קטון וצר לא יאמר אדם: 'צר לי המקום ואני חייב בעבודה', אף במקום עוני וצער, אל יאמר: 'אני יכול' עניין זה בא למדנו, שבמשכן נכנסו כל ישראל אף שהיה המקום צר, כי עבודה ה' היא בכל מקום ובכל זמן, ולא יחשף לו האדם מותרות, לא במאכל ולא במשתה לא בדירה ולא במלבושים, כי העבודה היא פנימית ואני תלואה כלל במקום ובזמן, בעשור ובעבודה!!!

• • •

תשתיית חייהם של גדולי הדורות התבessa על הסתפקות במועט. מה הרבה החשיבות בסיפור שמספר הגר"א עצמו, על האושר הגadol של ההסתפקות במועט שהזה הוא ביום גלוות, כפי שמספר לבני

[מובא בספר 'המגיד' לרבי שלום שבדרון]:

וכך סיפור הגר"א לילדיו: ביום אחד ביום גלוות, התאסנתי בביתו של יהודו. מיד כאשר נכנסתי, ראייתי עניות משועעת, אך הוא קיבלני בצדו שמחה שאין לתאר. בשולחן הרעוע שבחרדו, ישבו עוד אורחים נוספים בלבד, יהודים שהיו רעבים ללחם, ובעל הבית היסב עליהם בראש השולחן ושמחו גדלה, אכלו לחם חם,

לחם ומים בלבד, והאושר היה רב, הסתפקות במועט בתכליתו: כאשר חלפו יומיים שלושה לקראת שבת, ריחמתי עליו וביקשתי לעזוב למקום אחר, כדי להקל עליו, אך הדבר CAB ל, ואז שאלתי אותו: "כיצד תרצה כי אהיה לך למעמסה? מנין לך אוכל לשבת

>>> המשך מעמוד 16

כהלכה, אל הילדים החמודים היושבים סביב שולחן הסדר כשם מסויפים, פאותיהם מסולסלות, בגדיים חדשים, חולצותיהם מבהיקות מלובן, הילדות הצנועות והחסודות לבושות בחן ובחדר לבנות מלכים, הבית מלא אורחה, והוא עצמו מלך בגודן, בן חורין

לעשות כל אשר חפש לבו, איזו הרגשה נפלאה!

איזו זכות נפלה בחלקנו שנולדנו אחורי יציאת מצרים! שזכהינו להיחלץ מהשעבד הנוראי הזה, שנחכנו בני חורין! עם כל הקשיים שאחכנו נאלצים להתמודד מולם - אנחנו בני חורין! אנחנו חיים

בבטים שmagוננים علينا מהחום ומהקור, אנחנו יושבים ליד שולחן עמוס במאכלים שטרחנו ובישלנו לפני בחרתנו, עם הגדה מהודרת עם כרית נוחה להסביר עליה. איזה יופי! איזו שמחה! כמה נחת רוח! וعصיו, אחרי שזכהנו להרגיש באמת שמחת הגאולה מקושי השעבוד, אחרי שזכהנו להבין ולהפנים עד כמה אנחנו צריכים להיות אסירי תודה לבורא עולם על החסדים האינסופיים שהוא מרעיף علينا, את הרוממות של הכרת הטוב כלפי בורא עולם - זה הזמן להתחיל לומר את ההגדה של פ██ בשמה ובהתרומות הרוחות!!

"זהגדת לבן" ... איך עושים את זה בצורה הטובה ביותר?

אנו משקיעים בחינוך הילדים, מגדלים אותם לתרבות וליראת שמים, תולמים בהם תקוות גדולות וב"ה זוכים לרווח מהם נחת, אבל לפעמים קורה שהילד או הבכור אינם מצליחים להרגיש את טעמו המתווך של לימודי התורה, הם מאבדים את החשך ללמידה והשחיה בבית המדרש הופכת עליהם לטורה ולמושא כבד... מה עושים???

את כל כולם בתורה, פרחו ועליו לשיאים שהם מעל בדרך הטבע, לדבר על האושר הטמון בלימוד התורה ועל חובת האדם בעולם העשות רצון הבורא יתברך.

"המשמעות הנוסף הוא הישיבה. זהו אחד התפקידים העיקריים של חוות חינוכי בכל ישיבה שהיא, ובעיקר בישיבות לצעירים. לפתח ולטפח את השאיות של כל בחור ובחורה. לשאוף אל הפסגה, לא פחות. פתגמ' ידועה האמרה שמי ששואף להיות גנאל, יכול להיות חייל טוב, אך מי ששואף להיות רוק חיל טוב, לא ישב את שאיות". כדי להשלים את הדברים, מספר הרב ברלין סייר לו היה עד בישיבה שבראשה הוא עומד: "הגענו בחור מבית מאד פשוט. בכניסתו שמרנו מצוות, אבל לימוד התורה לא היה ערך עליון שם בלבדו המעתה. אף אחד מהאהחים שלו לא למד בישיבה בכלל, ורק הוא, צעריר הבנים החליט שהוא רוצה לנוסת להיכנס לישיבה. בתקופה הראשונה, אני זכר שחששתי שזאת הייתה טעות כלל לשאוח בחור כזה לישיבה. היה נראה שאין לו שום קשר עם התורה, הלימוד שלו היה כל כך לא ישיבתי שהייתי מתפללא איך הוא בכלל מסכימים להישאר אצלנו ולא בורוח הביתה אחרי יומיים. ביום מן הימים, אותו בחור התקרבתי לאחד הר"מים בישיבה, והפַּך לשליחו המובהק. הוא מאוד אהב את הר"ם שהשכיל להשיב לבחוור בעין טובה, והחל לטפח אצלו שאיות. מאותו רגע החולל מהפַּך עצום, הבוחר הגיד לעצמו מטרות וכbesch אונן בזוו אחר זו. הוא סיים אצלנו בישיבה את מסכת בבא קמא, ולאחר מכן סיים את כל סדר נשים. בהמשך הוא עלה לישיבה גדולה והמשיך לפירות. היום הוא אברך nisi, בן תורה אמיתי בכל רוח' ואבירו ושם'ה גידיו.

"המסר אני למדתי מהסיפור הזה, הוא שמילת המפתח היא שאיות, אם נצליח לגרום לחור לשאוף, עשינו את כל העבודה, בס"ד".

מנהל מוקד הרישום לישיבות של אחינו, הרב ישראלי יוש, המכון כאמור גם כר"מ בישיבת אהבת אהרן לצעירים מתחזקים, שופר אור על נקודה נוספת: "כטוב' אם תבקשנה כסף, וכמתמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא". הפסוק נוקט בכל פלשו לכארה, 'תבקשנה כסף' ומיד לאחר מכן 'כמתמונים תחפשנה'.

גם 'לבקש' את התורה וגם 'לחשוף' אותה?

"אבל האמת היא שזה לא כפל לשונו, אלא מדובר בשני דרכים של חשוף. כסף זה דבר הנוצר לאדם כדי לקנות בגדים ומזוון. קורת גג לראו וכל דבר שהוא רוצה להשיג כרוך בתשלומים כספי. لكن אחר הכסף אנחנו 'מבקשים', זה חשוף תמיד שאינו נפסק.

לרגע. כל אדם נמצא כל ימי בחיפוש אחר כסף.

"מתמונן לעומת זאת זה שהוא שלא מחפשים כל החיים. שמעת שיש מתמונן, אתה מאוד רוצה למצוא אותו, מחפש בהתלהבות יום יומיים, אולי אפילו שנה, אבל לאחר מכן החיפוש מסתיים. אם מצאת המשך בעמוד הבא <<

יעקב א. לוסטיגמן

לימוד התורה הקדושה הינו חלק עיקרי ומרכזי בסדר יומו של ילך, הלומד בתלמוד תורה, או של בחור הלומד בישיבה. מגיל 3 ועד זקנה ושינה, מחייב היהודי בלימוד תורה יומם ולילה, ובוואדי בקביעות עיתים לתורה.

עם זאת, ישנים ילדים ובחורים שאינם מספיקים מתיקות התורה בעת שהם עוסקים בה, וממילא הופך הלימוד למעמסה כבדה על כתפיהם, והם מצפים בכליון עניינים לסיום יום הלימודים, לסיום הזמן ולוום בו לא יצטרכו עוד לשבת מבוク ועד ערב בבית המדרש.

אנו כהורים, שוואפים כמובן, שהילדים שלנו יהיו מלאו שיבינו את גודל הזכות שנפלה בחלוקם לשבת בבית ה' ולעוסק בתורתו הקדושה. אבל כשylland, ובעיקר הבהיר, אינם מצליחים לחוש במתיקות ועריבות התורה, הידים שלנו קצות מלחשיע.

"ידועה האמרה שמי ששואף להיות גנאל, יכול להיות חייל טוב, אך מי ששואף להיות רוק חיל טוב, לא ישב את שאיות".

הרב מיכאל ברלין*הישיבות מכל המגזרים בארץ, וכן עם הרב יעקב סירוטה, מנהל* המחלקה החסידית ו'מרכז הישיבה', המעניק מדי חדש סיוע למותב בחורי ישיבות מגוון דרכיהם ובסלול צורות.

עם שאיפה זהה פותרים את רוב הבעיות

ראש ישיבת אחינו לצעירים במודיעין עילית, הרב מיכאל ברלין מסביר, שהדרך הטובה ביותר לגראם לחזור להשקייע את עצמו בלמידים, היא טיפול השאיות שלו לצמוח ולגדול בתורה. "בחור שיש לו שאיות", מסביר הרב ברלין, "потוך תשעים אחוז מכל התמודדותיו שלו. כשהוא שואף להגיע למטרה ברורה, וכשהוא רוצה בכל מ�ודו להשיג אותה המטרה, כל המפריעים האחרים שציצים בדרכו מתגמדים לנוכח הרצון העז שלו להגיע רחוק. הוא מדגיג מעל הבעיות, פותר אותן בקלות ומשחרר הלהה."

"את החלק של השאיות מחדרים לחור בשני מישורים: מצד אחד, ההורים בבית צריכים להבהיר לו שיש לו יכולות, צרכים לדבר על זה בצהרה ישירה ובעיקר בצהורה עקיפה. ספר סיפורים על גדיי ישראל שהתקשו בתחילתה בלימודם ולאחר שהשקייעו

בו אתה מארח בעל תשובה אצלך בבית למשך שבת, ומגלה שהוא לא יודע הלכות בסיסיות. עשית ברכת 'המושcia' על החלה, כולם מחכים בשתיקה כי הם יודעים שאסור לדבר עד שטוענים מהחלה, אבל האורה בעל תשובה לא יודע והוא כן מדובר. מה תעשה? תנזוף בו? תתקע בו זוג עניינים ממשיים? תעניש אותו?

"האורח בעל תשובה לא יודע והוא כן מדובר. מה תעשה? תנזוף בו? תתקע בו זוג עניינים ממשיים? תעניש אותו?"

רבה יעקב סירוטה

כמובן שלא. אתה תתייחס אליו בסלחנות, לא רק בגל שלאתה לא מאשים אותו בחורס ידע. אפילו אם נאמר שרגע קודם לכן הסברתו לו שאחרי הברכה אסור לדבר עד שטוענים מהחלה, גם במקרה מקרה לא תצעק עליו, לפחות כי אתה מבין בתת המודע שלך שאם תתקוף אותו, רק תגרום לו להתרחק ממקומות ההליכה. במקרה מקרה אתה תבין היטב שהஸלנות היא כל' בסיסי וראשון במעלה כשאתה בא ללמד מישו דבר כלשהו, ובמיוחד כשהאתה מנסה להרגיל אותו לאורח חיים שונה מאשר המוכר לו מילדותו. "דרךיה דרכי נועם!"

"משום מה, כשהזה מגיע לילדים שלנו, אנחנו מצפים מהם לפטור את זה בזריזות. אין לנו סבלנות לחכות שהם ילמדו את מה שנחננו רוצחים למד אותם. אנחנו נגיב בצעקה, גערה, אין לנו את ההבנה הבסיסית שחביבים להתייחס אליהם בסלחנות, באורח רוח כדי שהדברים יחדרו לעומק הלב ויפעלו את פועלתם בצדקה הטובה ביותר. פתאות דרכי הנעם נעלמות להן והופכות לפסק שאין לו שום קשר אליו כביכול.

יש לזה סיבות שונות, ולא ניכנס כרגע לסבירות, מאיפה זה נובע ולמה זה קורה, אם זה בגל שהם המשיכים שלנו ואנחנו מצפים מהם ליותר, או בגל שהזה קשר מתמשך ולא משחו ח' דעתם שיטתיים במצואי שבת, כשבעל התשובה ישוב לישיבה החדשנית שלו. ישנן סיבות נוספות, חלקן מאוד נוכנות ומאוד מובנות, אבל בבחון התוצאה, ברור שדריכי הנעם והגישה הדידותית יותר, היא

כל' עצום ומשמעותי פי כמה וכמה מאשר הגערה והגערפה. "אני לא מדובר על הנושא של 'שמאל דוחה ימין מתקרבת', על ההגדירה של 'חווש שבטו שונא לנו', ודאי שיש מקום לגערה במקומות הנוצר, אין ספק שלפעמים צריך להעניש ילד, אבל הבסיס צריך להיות שתתייחסו ליד בסלחנות ועל תחנוך אותו ביד קשה, וזה נכון לכל תחומי החיים, בין אם זה בתפילה בבית הכנסת, ובין אם בהתנהגות בבית, בכבוד אב ואם, וכל דבר אחר. כלל זה תקף לכל תחומי החיים.

"על אחת כמה וכמה כשאתה בא לבחון את הילד, אתה מתוסכל מהחסר הידע וחוסר הרצון שלו ללמידה. בשעה שבזעפת אתה בוחן אותו הוא מוציא אותך מן הכלים.

"אם אתה תוקף, כמעט תמיד זה יכשל, הוא יפתח ריאקציה, ישנא את אבא שלו וגם את התורה ח'יו, הקונוטציה ללימוד תהיה רעה מבחינתו.

"אם אתה רוצה לדעת אם אתה סלחני עם הילד שלך או שאתה קוצר רוח כלפיו, כדי שתנקוט במידד הבא: תדמיין כאילו הוא הילד של השכנים, כאילו אתה לומד עם יلد יתום, שאין לו אבא ר' ח'ל, ואתה רק רוצה ללמד אותו תורה כדי שהוא יצמץ גדול יותר נפוצה, שכמעט כולנו נכשלים בה: נתאר מצב,

את המתמן בוודאי שכבר אין סיבה לחפש עוד, ואם לא מצאת את מתיאש אחריו אנחנו צריכים את שני הסוגים, גם ביקוש וגם חיפוש, גם כסף וגם מטמוניים. החלק הראשון הוא מבון הקביעות, בחור ציריך לדעת שיש לו סדר הלימוד, על התפילות, על ארחות מסדרות ועל הספק השבועי בישיבה.

"אבל מעבר לביקוש התמידי, בתורה ציריך לחפש גם מטמוניים, להשיג התלהבות והתחדשות, אם זה באמצעות חדשניים הייחודיים תורה, או באמצעות לימוד של מסכת או של ספר אחר. אם זה בדרך של חחלת חברותא בסדר ג' לחברותא מיוחדת במינו שירים אותנו מעלה מעלה, או בכל דרך אחרת. ברגע שיש קביעות ויש התחדשות, אפשר להתחיל לחוש את מתיקות וערבות התורה, כי התורה היא מותקה מצד עצמה, כל מה שצריך לעשות, זה להשתמש בה נכון, ללמוד אותה בצוונה נכונה, אז מוגשים את המתיקות. אני עצמי זכיתי למד בישיבת 'אהבת אהרן', זאת ישיבה לבחורים צעירים שהחליטו לחזור בתשובה ולהצטרף לעולם התורה. אלו בחורים שלא זכו שאביהם למד אותם תורה, אנחנו עבורים כמו אב וכמו רב, מלמדים ומדריכים, מקנים ערוכים, חינוך ומושגים.

"במסגרת מלאכת הקודש הזה, אני רואה לא פעם בחורים שמנגנים מחסורי כל' ידע בסיסי, ובתור זמן קצר הם פורחים ומגיעים לרמה שארף אחד לא היה מאמין קודם לכן שיגיעו אליה, גם אחרי שנים של לימוד תורה. אני זכור מקרה של בחור שהיה מאד לא מוכשר, הוא היה קשה הבנה בצוורה יוצאת דופן, לא הבין כמעט מהה שלם. אבל היה לו רצון עז. הוא היה פותח את ארון הקודש, דוחף את הראש פנימה ופוך בבכי, מתחנן

לקב'ה שפתח את לבו בתורה

הקדושה. היום הוא תלמיד חכם

מופלג עם הבנה עמוקה, תפיסה

מהירה וחדה, ממש מהפרק עצום

התחולל בו.

"מקרה נוסף שנחרט היטב בזיכרוני,

היה של בחור מאד מגושם, ראית

עליו גסות>CZאת שאפשר לשמעו

עליה רק בספרים על האיכרים

שלא ידעו קרוא וכותב. אבל הבהיר

זהה החלטת להשקייע את עצמו

בלימוד, וכעבור תקופה שמננו לב

שהוא הופך את אט לעדין, הדיבור

שלו השתנה, התנועות הפכו עדינות

יותר, הצורה בה אכל בחדר האוכל

נהפכה מן הקצה אל הקצה, ואפיו

הمرאה שלו, סגנון ההליכה, תווי הפנים, הכל הפרק עדין יותר. כי

התורה כוללת כל הטעות שבעולם, וגם את הטובה הזאת שהיא מדנת ומצقت את נפש הלומדים".

תלמוד עם הבן שלך כאילו היה הבן של השכן...

מנהל המחלקה החסידית של אחינו ו'מוסך הישיבה', רבה יעקב סירוטה, מספק הדרכה מעשית יותר להורים: הנושא הזה של החדרת הרגש לתורה לידי ובחור להרגיש את מתיקות התורה אנו חדש, קולומוסים רבים נשברו בדברי הסבר ארכויים וחכמים מאד, ובכל זאת, אנסה לחץ כמה נקודות מעשיות:

"ישנה טעות נפוצה, שכמעט כולנו נכשלים בה: נתאר מצב,

"מטמון לעומת זאת זה שהוא של אלא מהפשים כל החיים, שמעת שיש מטמון, אתה מאד רוצה למצוא אותו"

רבה ישראל ליש

הנפה מהפכה אל הקצה,

המראה שלו, סגנון ההליכה, תווי הפנים, הכל הפרק עדין יותר. כי

התורה כוללת כל הטעות שבעולם, וגם את הטובה הזאת שהיא מדנת ומצقت את נפש הלומדים".

"נקודה נספת, להראות כבוד לتورה, להראות לילדים חיבת לTORAH. אנשים רבים מבצעים את זה, אבל לפעמים אנשים מלומדה, כי הם שמעו פעם בהרצאה שזה מאד חשוב לתלות את התעוודה שהילד קיבל בחידור על הקיר בסלון. זה כמובן, אבל זה לא מספיק. זאת לא הדוגמה האישית שבאמת TORAH ליד שההורם שלו אוהבים את TORAH.

"כאשר לומד עם הילד, תחיה את הלימוד, שהשאלה של התוס' תכאב לך, שהתשובה שעונה הגمرا תש mach אוטר. לימוד ישני וחסר עניין מסדר ליד את המסר ההפוך. גם בבית, הילד מסיים מסכת? האם צריכה לצאת מהכללים ולהיכנס למטבח, להתחיל לפחות לו עוגה, להשקי עזזה, לא לשלו אותו עם חמישה שקלים לפחות מתק ודי בקר."

"אני בכוונה לא רוצה לתת יותר מדי דוגמאות, כי זה בדיקת הרעיון, שההורם ימצאו בלבד את הדרכים להראות ליד את חיבת TORAH. שההורם יפתחו עצמם עצם את חיבת TORAH, את הרgesch ללימוד TORAH, את המתיקות של TORAH, כשהם ירגשו את זה בעצמם. המעשימים שמראים את זה החוצה יהיו ספונטניים, הם יהיו הרבה יותר אפקטיבים. כשהילד יראה את ניצוץ השמחה בעיניו הוריו על כך שהוא קיבל מאה ב מבחן, זה מה שיגרום לו להשקי עגמאות ב שבוע הבא. אבל אם הם רק יחמיו לו מחמאות בשפע, בלי ממשום באמת, זה לא יחולל אצלם שום שינוי."

"ולסיום אני רוצה להוסיף", מסכם הרב סירוטה, "כל ילד יכול להצליח, צריך רק להאמין בו, ולחנן אותו מהלב, עם כל הרgesch והאהבה שביעולם. לתת לו את ההרגשה, שההצלחה שלו היא הדבר שמשמעותה את ההורים יותר מכל דבר אחר, וההאמון שהם נותנים ביכולותיו הוא בלתי מוגבל".

בישראל, ולא כי הוא הבן שלך ואתה דורש את זה ממנו בכך בעצם היוצר אביו. אם תצליח לחשב עליו כאילו היה הבן של השכנים, חזקה עלייך שתהפוך שלחני יותר כלפיו, ותלמד אותו בצדקה טוביה ומעיליה הרבה יותר.

"נקודה נספת וחשובה לא פחות, היא הדוגמה האישית. ככל מדברים על זה, וכל TORAH יודע שזה הכל הבליסטי ביותר בחינוך, אבל משום מה רבים לוקחים את זה ברמה מאוד רדודה. לא יורדים לעומק הדברים. אבא מקפיד לлечת לשיעור TORAH מדי ערבי, גם כשהוא מאוד עייף, כדי להראות ליד שהלימוד זה הדבר הכי חשוב בחיים. זה נחמד מאוד, אבל אם האבא אנחנו אנחה עמוקה ובلتאי רצוניית שהוא קם, כדי לצאת לבית המדרש, זה לא שווה כלום. הילד כבר הפנים שהוא לא אוהב ללמידה, שאינו לו חקק לעשות את זה, והוא עושה את זה רק כי צריך לעשות. מתיקות TORAH לא תגיע מהתנהגות זאת.

"אם אבא מקפיד מאוד לא לדבר בתפילה כדי שלא להראות דוגמה שלילית ליד שלו, אבל במקום להתפלל בדבקות ובכוונה הוא קורא עלונים, או לחילופין ורק ממלאם בשפטיו את מילוט התפילה, ולא מתפלל עמוק הלב, הוא לאעשה הרבה בזה שלא דבר. יתרון מקרה של אבא שיושב בספסל סמוך, שאולי קורה לעיתים וочекות שהוא כן נכשל ומחליף שתי מילוטים עם אחד המתפללים בין גברא לגברא, אבל אחר כך, באשרי ובא לציוו' הוא מוזיל דמעות, בשמיונה עשרה הוא מתפלל בדבקות, ובפסוקי דזרעה הוא רוקד משמחה כשהוא משבח ומhalbב את הקודש ברוך הוא, אין ספק שהדוגמה האישית שלו טובה עשרה מונחים מהדוגמה של אותו אבא שלא מדובר בתפילה, שגם זה כMOVEN דבר שאי אפשר לתאר במילים את החשיבות שלו.

מאות אברכים יבחן על 1,710 דפי גمرا במסגרת תוכנית 'קנין ש"ס'

ב מבחון השמנינו של המחזור השני, שהתקיים בסוף חודש תשרי, נבחנו המשתתפים על חצי מהש"ס, וב מבחון התשייעי שיתקיים ברכות ה' ביום רביעי ל' בניסן, הם יבחן על 4,710 דפי גمرا במסכתות: ברכות, שבת, עירובין, פסחים, שקלים, ראש השנה, יומא, סוכה, ביצה, תענית, מגילה, מועד קטן, חגיגה, יבמות, כתובות, נדרים, נזיר, סוטה, גיטין,קידושין, בכא קמא, Baba Metzia ו Baba בתרא. ב נסף לכ- 800 הנבחנים, יגעו למקדי הבדיקה גם עשרות אברכים המשתתפים בمسلسل ב' של תוכנית, מסלול בו משתתפים נבחנים שכבר נבחנו על הש"ס כולל במחזור הלימוד הקודם, וקיבלו ציונים גבוהים במיוחד.

תלמידי חכמים אלו נדרשים להיבחן הפעם על כל דפי הש"ס שנלמדו מאז תחילת המחזור הנוכחי ועד ימים אלו, כשבנוסף ללימוד גمرا עם פירושי', הם נבחנים גם על פי התוס'. תוכנית 'קנין ש"ס' זכתה להערכתם העמוקה של מרנן ובנין גדולי ישראל מכל החוגים והעדות, אשר הפליגו בשבחם של האברכים המתמידים עצם באוהלה של TORAH, וחוזרים עשרות פעמים על הש"ס כולל כדי שיוכלו לעמוד בכור המבחן ולדעת את הש"ס כולו.

יעקב לוסטיג

כ-800 משתתפי תוכנית 'קנין ש"ס' של 'דרשו', קיבלו ביום אלוי מכתבים המזמינים אותם להשתתף ב מבחון התשייעי של המחזור השני בתוכנית, בו יידرسו הם להסביר תשובה מלאות על מבחון של 1,710 דפי גمرا ובו 90 שאלות, שהוכנו במיוחד לשם כך, על ידי צוות של תלמידי חכמים הבקים במסכתות השונות של הש"ס.

תוכנית 'קנין ש"ס' יצאה בדרך תחילת המחזור ה'יב של 'הדף היומי', מתווך מטרה להעמיד גודדים של ש"ס אידן – יהודים הבקים בש"ס כולם, ואכן מאות אברכים בני עלייה סיימו בהצלחה להיבחן על הש"ס כולם.

ב מסגרת התוכנית, נדרשים המשתתפים להשתתף ב מבחנים החדשניים החודשיים של תוכנית 'קנין TORAH' על הדף היומי בבלוי, כשאחת ארבעה חוות דודים, הם המשתתפים ב מבחון המסכם הנערך בכל פעם על 120 דפי גمرا.

אחד לחצי שנה מתריצים נבחני 'קנין ש"ס' לארבעה מוקדי בחינה ברוחבי הארץ, ובמשך שעות ארוכות הם משבים על 90 שאלות, כאשר פעם המבחן מתקיים על כל דפי הגمرا שנלמדו מאז תחילת המחזור הנוכחי, המחזור ה'ג של 'הדף היומי בבלוי, ועד הדפים הנלמדים בתקופה בה מתקיימים המבחנים.

מדוע נאמרה ההלכה של מידת הכתנות

מהי החומרה שהחמיר הגר"ח מברиск בלבישת הציצית? ומדוע חלק החזון איש על חומרה זו?

מידת הבגד וצורתו, וכיון שבפועל לא הסיר את החלק התפור, הרי בגין זה צורתו בת ארבע כנפות. לעומת זאת, בכתנות, הנדון הוא היחס בין גודל הבגד למידת הכהן, כאשר הבגד אורך ממידתו הוא פוגם בכבוד העבודה, ועל כן כאשר קיצר את מידתו למשך שעת העבודה, שוב אין כל פגש בדבר, אף שסופה להחזיר את הבגד לאורכו הקודם, כיון שההתנייחות היא לשעת העבודה בלבד. ברם, בספר "דרך חכמה" למרון הגרא"ח קניבסקי שליט"א, כתוב:

"שמעתי מהר"ר משה סולובייצ'יק ז"ל בשם זקנו הגר"ח מברиск, שהיא מקפיד שלא לשמש הציצית לתוך האבנטן, דהיינו דקאנציג דמי, נמצא שהולך ללא ציצית". והרי שסביר הגר"ח מברиск כי הלכה זו - 'מיגז גייז' - תקפה לחומרה גם בציצית.

וכותב על כך הגר"ח קניבסקי: "ואמרת זה לחזון איש ז"ל, ולא הסכים". וסביר הגרח"ק,

שטעמו הוא משום ש'מיגז גייז', אין פירשו כאילו החלק נחתך מהבגד, שאם כן הרי זה כתוספת על בגדי הכהונה, האסורה; ועוד, שאם על ידי הכנסתו לתוך האבנטן נחשב כנף הבגד כחחות, וכשמוציאים אותו נהשך כנפיו הוא מחופר, הציצית נפסלת משום ההלכה של "תעשה - ולא מן העשוי", המורה כי חוטי הציצית צריכים להקשר לבגד רק לאחר שהוא מחופר בציצית, ואילו חוטים אלו היו תחובים בגבג בטרם היו בו ארבע כנפות, ככלומר, בטרם הוצאו מהאבנטן. ואם כן, בכל פעם שיוחשוב אדם את כנף בגדו בציצית תפיס ציציתו לגמרי, והדבר לא יתכן.

[נשימת אדם א, יא, ג, בנין שלמה פר' צו;
דרך חכמה כלי המקדש ח, ד, בבה"ל]

הרב יעקב ברגמן

בפרשת השבוע נאמרה: "זִלְבָשׁ הַפְּנֵזׁ מֵהֶזׁ בְּדָ", ומפרש רשות, על פי חז"ל: "מה תלמוד לומר 'מדוע'? שתהא כמידתו", ככלומר, שמידת הכתנות תהיה בדיקת הכהן, לא יותר ולא פחות.

שאול הגאון רבוי בצלאל הכהן, מרבני ווילנא: הלא הלכה זו היא מדיני עשייתם הבגדים, ומדוע אפוא נאמרה כאן ולא בפרשת

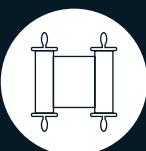
תצוה, בין הפרטיהם האחרים של עשייתם הבגדים?

ומшиб - שככל העבודות אין מקום להקפיד על כך, וכיון שניתן להרים את שולי הבגד על ידי הוצאת החלק המיותר מעל גבי האבנטן וקשרית האבנטן, וכך שאמרו חז"ל: "אבנט מגז גייז", ובתרגום לעברית: האבנט גוזר! ככלומר, אם הגביה את הבגד על ידי קשרית האבנטן, נחשב החלק המיותר שנתחב באבנטן כאילו נגזר מן הבגד. אבל תרומות הדשן - לדעה אחת בגמרה, נעשתה בשני בגדים בלבד - כתנות ומכנסים, וכיון שהאבנט אינו יש להקפיד בהכרח על מידת בגד מדוקقة.

ובנשימת אדם לבעל ה'חיי' אדם, שואל על הלכה זו - "אבנט מגז גייז" - מדברי הגمراה במסכת מנהות בנוגע לציצית, שמי שקייפל את כנפות הבגד ותפרקן, אך שאין נראות עוד כקרנות בגד המחייבות בציצית - אין הבגד נפטר בכך מחובת ציצית, כיון שכבר לא חתר את החלק התפור, עתידי הוא לשוב ולהתיר את התפירות, ואם כן יש כאן בגד בעל ארבע כנפות. והלא תפירה זו אינה גורעה מקשירה על ידי אבנטן, ומדוע אין אומרים 'מיגז גייז',

ומшиб הנשימת אדם (בתוספת הסבר), שבציצית, הנדון הוא מהי

השאלות
בפרשת
השבוע

- מדוע היה צריך לפיס את אהרן בדברים כדי שיבוא לכהן?
- למה כתוב כי נמלח עזון העגל דוקא בצדיו תרומות הדשן?
- מדוע נחשב לימוד התורה כהקרבת קרבן?
- מדוע לא יתבטל קרבן תודה לעתיד לבוא?

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000-02

באיזו מכח מעשרה המכות יש עניין מיוחד בסיפור עליה?

ובפי הרא"ש כי באופן אחר מהמדרשה, שמשה ריבינו לא ידע מהי המכחה הנוספת שיביא הקב"ה על מצרים, וכיון שהוא ל"מ לען תספר" – עשה משה גזירה שווה, נאמר כאן "ולמען תספר", ונאמר בספר (יואל א,ג) "ספרו" – "עליה" לבניים ספרו ובניהם לבנייהם לבנייהם ספרו ובניהם לבנייהם לדור אחר", וא"כ דרש שכשהקב"ה אומר לו "למען תספר", כוונתו שיביא את מכת הארבה. והקשה הרא"ש איך משה עשה גזירה שווה לדבריו הנבאים שעוד לא נכתבו, וכי שם "שכל הנבאים ניתנו למשה על פה עד בא כל נביא ונביא, ולכך נקראו דברי קבלה", שלא ניתנו

ליכתב אלא בקבלה, ואעפ' שאמרו אין דין דברי תורה בדברי קבלה, אם למדעה משה רבינו דין", ע"כ.

והקשו לי, דבשלמה אחר מתן תורה אפשר לומר שדן משזה גז"ש בדברי נבאים, שכבר קיבלים מסויני, אבל כאן הרי נמצא בזמנים קודם מתן תורה, ואיך ראה מה שכתוב "למען תספר" – וכן אין עשה גז"ש בדבר שעוד לא קיבל, יותר קשהadam ידע את כל התורה כולה, גם ידע שיש ארבה, דהרי בהמשך מובאת מכת הארבה,etz"u.

"אלמען תספר באזני בנה ובנו בנה את אֲשֶׁר הַתְּעִלְלָתִי בְּמִצְרָיִם" (שמות י,ב') בשמות הרבה (פרשה יג פיסקה ד) מובא שהקב"ה אמר למשה שתבווא מכת ארבה, ומשה לא כתוב זאת מפורש אלא ברמז, بما שכותב "ולמען תספר באזני בנה", שזו מכת ארבה, כמו שנאמר בנבואה יואל על הרעב וחיסול הארבה שהיה בזמןנו על ישראל (יואל א,ג) "עליה לבניים ספרו".

וצ"ב מה העניין המיוחד שיש בסיפור על מכת הארבה יותר משאר המכות, שرمז זה ב"למען תספר". וכי הרד"ל שם (אות ט) "אפשר ממש שדרך בנים קטנים לשחוק בארבה וחגב כדתנן (סוף פ"ט דשבת צ:) שמנצניען אותו לקטן לשחק בו, لكن דרך הבנים לספר מכת הארבה יותר מאחרים".

ובכל יקר (לעיל פסוק א) מבאר זאת ע"פ הרמב"ן (להלן פסוק יד) בשם רבנו חננאל שעוד היום לא יאכל ארבה למצרים ואף אם יכנס בגבול מצרים מ"מ לא יאכל, וזה ידוע לכל, וע"ז נאמר "שיחו בכל נפלאותיו".

שמכת הארבה שונה מכל המכות, משאר המכות אין היום כל ذכר ואין יודע הבן והנכד לשאול מה זאת, אבל במכח ארבה יש אלו הבן והנכד במשך הדורות, על הנס והפלא שאין הארבה אוכל מבול מצרים, ועל רוחך נctrar לספר להם את כל השתלשות העניין וכל סיפורי יציאת מצרים ויקויים "שיחו בכל נפלאותיו" – ודוקא ע"י מכת הארץ יקיים שפי – ה"למען תספר" – ופירוש זה יקר ונכון מאד", ע"כ. [ועי' עוד בבכור שור – מדובר שיר סיפור במכח הארץ יותר מאשר המכות]

איך יתכו לבשל את קרבן פסח בחמי טבריה?

נمشך לטבריה ולחפור בו ולהוציא ממנו

מים חמימים כחמי טבריה.

ובפרדס יוסף הביא בשם אחיו לישוב ע"פ (שםו"ר טו,כא) שלעתיד לבוא ייחד הקב"ה י" דבריםבירושלים וא' מהם זה מים חמימים לרפואה כדי שלא יחסר שם כלום.

ובעוד דרך כי לישוב ע"פ (שהש"ר ז,ג) שעתידה ירושלים להתרחב עד دمشق וממילא חמי טבריה יהיו בתוך ירושלים, ואין חשש שעולי הרגל יאמרו אלמללא לא באננו לירושלים אלא בשביל חמי טבריה דיינו ע"י פסחים ח': כי מלאה הארץ דעתה את ה'.

"אל תאכלו מטפו נא ובשל מבלש" (שמות י,ב,ט)

בפסחים (מא) אמר رب חסדא פסח שבשלו

בחמי טבריה חייב, וברש"י על אכילתונו,

ומשם שביבלו במים.

והקשו האחוריונים שם היה מצינו חמי

טבריה בירושלים.

וכי הבן ייה ידוע שכונת הגמ' מה דין אילו היה קיים הדבר, ובאייר שmoboa במדרש תנחותא (פ' קדושים) שמירושלים היו נשচין ומשויכין כל אדמות הארץ ושלמה המלך היה בקי בדבר לדעת לאיזה מדינה שיר כל חוט אדמה שבירושלים, וא"כ ביכולתו היה לדעת איזה חוט אדמה

מצה שנאפתה מהוזם המשמש האם יוצאים בה ידי חובה?

שכך הייתה צורת המצות הראשונות של עם ישראל, שהיו לצורך ראיי אבותינו שעגולים הם.

בדרכם אמונה (להgraח"ק שליט"א על הרמב"ם הל' בכורין פ"ו ה"ב) הקשה על דברי התרגומים יונתן, מדברי הרמב"ם שם שפסק שיעסה הנאפיית בחמה פטורה מן חלה שאינה קרויה לחם ואין מביך עלייה המוציא, וא"כ

כיצד יוצאים בזו ידי חובה מצה.

ותירץ שם ע"פ הגמ' (בבא בתרא פד) שהמשמש מأدימה בבורך כי חולפת לדי פתח הגהינם ומקבלת את צבעה מאור האש שנמצאת שם, ובגמ' (שבת לט) אמר' שחמי טבריה נחשבים לחמי האור ממשם שעוברים על פתח הגהינם, רואים מכל זה

שאש הגהינם הוא אש ממש.

והנה יציאת מצרים הרי היתה עם שחר, כמ"ש בגמ' (ברכות ט) וא"כ י"ל שעיסת הנאפיית בחום המשמש עם שחר דינה כנאפיית באש, וחיבת בחליה, וברכתה המוציא ויווצאים בה ידי חובה מצה.

"וַיֹּאמֶר אֱתָן הַבָּצֶק אֲשֶׁר הָזִיאוּ מִמִּצְרַיִם" (שמות י"ב, ל"ט) בני ישראל יוצאים ממצרים עם עיסות של בזק, ונאמר בתורה שגם אפיי את הבזק, רק שלא נזכר באיזה צורה אף זאת. בתרגום יונתן מתרגם את הפסוק כך: והוא קטעין מן לישא דאפיקו ממצרים, וסדין על רישון ומתקפי להן מוחמתא דשים חירין פטירין ארום לא חמיע וכוכו.

מכואר בדבריו ששמו את הבזק על ראשם, והבזק נאה מחום המשמש. וכן יסיד בעל הפירות, ביוצר לשבת הגadol בפיוט יוצאי חפazon ספקם מזוזי זיל: קיטוף העיסה בחורה קמוחה, רצופה בראשיהם שלא חומצה, משש שופטה ואכלוה מצה.

אולם מהרמב"ן ומהבן עזרא נראה שלא למדנו כן, שכתבו שלא אפו את הבזק בדרך ואפו זאת רק בהגעם לסוכות. ע"פ דבריו המחדשים של התרגומים יונתן מביא בס' ברכת אברהם על הגדרש"פ עמ' כד) טעם למנהג לעשות את המצות עגולות,

האם מותר למכור חמץ בערב פסח למי שאינו שומר תורה ומצוות?

נתינת החמצ עד זמן האיסור שפיר יש לחוש שיأكلנו בפסח. ולפי"ז יש לדון האם מותר למכור בערב פסח חמץ לאדם שאינו שומר תועמ"מ, עיי' משנ"ב (ס"י כס"ג) בביור הלכה ד"ה ואסור להאכל, גבי ליתן למי שאינו נוטל ידיים וקחנו ממש.

"בַּיּוֹם הַרְאָזֵן תְּשִׂבְּתוּ שָׂאֵר מִבְּתִיכֶם" (שמות י"ב, ט"ז) בשו"ת תורה לשם (ס"י קל"ג) נשאל אם מותר לתת חמץ סמור לפסח למי שאינו שומר תועמ"מ וידוע בו שאינו מקפיד לאלכול חמץ בפסח, והשיב דכיוון שבورو אצלו האיש ובני ביתו אינם מקפידים על איסור זה ודאי אסור, דכיוון שאין זמן הרבה משעת

כמה נפשות יוצאו ממצרים?

ומוכיח תוס' זאת שהרי במדבר לא היו כי אם שיש מאות אלף איש ושרתה עליהם השכינה. אולם בשיטה מקובצת כאן מביא אחד הגאנונים ז"ל שגרס כן "שני אלפיים ורבבות", ודוחה את טענת התוס' משום שركמן כ' עשרים שנה ומעלה היו שיש מאות אלף, אולם סך כולן כולל הנשים והטף היו 20 מיליון איש. יוצא דשิตות א' הגאנונים שהביא השיטמן'ק היא ש- 20 מיליון איש יוצאו ממצרים, חז' מהערב רב.

"כְּשִׁשׁ מֵאוֹת אֱלֹף וְגָלִיל גָּגְבָּרִים לְבַד מִטְחָרָה" (שמות י"ב ל"ז) בברא קמא (פג) לומדת הגمراה מהה שנאמר "ובנהחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל" שכן שכינה שורה על ישראל פחות משני אלפיים ושני רבבות, דהיינו כ"ב אלף איש. בתוספות שם (ד"ה שני) כי שאין לגרוסו "שני אלפיים רבבות" אלא יש לגרוסו "שני אלפיים ורבבות", משום שלא יכול להיות שהשכינה לא שורה על פחות מ- 20 מיליון איש, דהיינו שני אלפיים כפול רבבות - 2000 × 10000.

האם היתר עיסקאות מועיל תמיד?

וכיצד מותר להניר שירותות בצד'יניג' – האם אין זה איסור ריבית?

אוחזים גבוהים, כגון שלוש אחוז ליוםים, שזה לא סביר שהליך

הרווח כל כך, בזה לא מועיל היתר עיסקה. צ'קים של מטח [מטבע חוץ] – בעבר היה לך כשבועיים עד שפודים אותם, וכך היו לוקחים עליהם עמללה גבואה, אך כוים פודים אותם בדרך סריקה תור יומיים, ומשום מה יש מהצ'יניג'ים שעדיין לוקחים עליהם עמללה גבואה, יש בזה ריבית. העצה לכך היא, שвидיע לו שיתן לו את הכסף לאחר הפקדת הצ'יק, שאז אין הלוואה.

שאלה יסודית נוספת, בפרטית צ'יק דולר לשקלים, ששער הדולר יכול להשתנות מרגע הפריטה עד שהצד'יניג' מקבל את הכסף בפועל, אם למשל נתן צ'יק של ש"מ 100 כשהדולר היה 3.70 וכשקיבל את הכסף עליה ל-3.80, נמצא שקיבל יותר עבור מה ששילם, והעזה בזה שכשпорט צ'יק דולר לשקלים, שזה כמו הלוואה דולרים כדי לקבל דולרים שמוטר כאשר יש ברשות הלוואה دولار אחד בשעת ההלוואה, אך אם נותן מיד שקלים, יוצא שמלואה שקלים ומתקבל Dolars השווים יותר ממה ששלם ואסור ממשום ריבית.

יעוין עוד בספר ברית פנחס למ"ר הגראייד ויינד שליט"א פ"י ז' סעיף י"א ואילך, ועוד הארך בספר התשובות חלק ב' בדיני ריבית לחלפניהם בארכיות ובבהירות.

המורם מכל האמור:

א. שירותות נקנים ע"י כתיבה ומסירה ואין נקנים במסירה בלבד.

ריבית בפייטת צ'קים

ב. צ'קים בימינו אינם נקנים במסירה בלבד ויש הדברים שייעיל בתורת סיטומתא שזה קניין מהוג הסוחרים, لكن גם כיוום שעושים הסבת צ'יק יחשב קניין סיטומתא, אך כשпорט צ'יק בפחות משווי יש בזה ריבית ומותר ליטול רק שכר טירחא מקובל, שהיא נוטל גם אם לא ישלם עד לאחר הפקדה שיחשב בנק למזומנים, בדרך כלל 3 ימים מההפקדה.

אחריות הצ'יק

ג. כדי לפנות צ'יק בפחות מכדי שוויו, צריך הקנה גמורה ושיכתוב מאחרוי הצ'יק שמקורו את כל השעבוד, וגם שלא יהיה אחריות הצ'יק עליו.

צ'יק עצמי

ד. היתר מכירת שירותות, שיר רק בצד'יק של אדם אחר, אבל אם נותן צ'יק של עצמו ונוטן לצד'יניג' לקבל תמורת זה מזומנים בפחות, זהה ריבית גמורה, שנמצא שמתחייב הצד'יק יותר עבור הכסף ש渴ל, ברית פנחס (פ"ז הי"א).

צ'יק דולר

ה. הפорт צ'יק דולר לשקלים, יש בזה ריבית אם הדולר יעלה, שכן צריך קודם לבקש דולרים ולזכות בהם, ואח"כ ייפדם בשקלים.

עמללה בצד'יק דחווי

ו. הצד'יניג' הנוטל עמללה גבואה לצד'יק דחווי יותר מצ'יק מזומנים אסור ממשום ריבית, אא"כ יש היתר עיסקה.

מכירת שטרים חוב וצ'קים

בסוגייתנו במסכת בבא בתרא דף ע. מבוארים דרכי הקניינים במכירת שירותות, וכי נפסק להלכה בש"ע ח"מ סי' ס"ו אין השטר נקנה במסירה לחוד רק שכותב עליו עוד שטר הדבר נוגע בימינו מאוד בפרטית צ'קים. המוכר שטר מוכרו בדרך כלל בפחות מהסכום שכותב בו, למשל שטר חוב על ש"מ 100 נמכר ב-ש"מ 95, ואם השטר לא נקנה יוצא שהסכום ששלים ש"מ 95 הוא בתורת הלוואה, ומתקבל בתמורה ש"מ 100 שישיכים למוכר [כיוון שלא היה קניין המועל], ויש בזה איסור ריבית, והדבר מבואר בש"ר בי"ד סי' קע"ג סק"ח בשם הגהות אשר"י שצריך למכור את השטר בקניון גמור, ואז אמורים ששווי השטר שהוא פחות מהסכום שכותב בו, אבל אם איןנו עושים קניין גמור, יוצא שהחוב בחזקת המוכר, והקונה שנתנו מעותיו בתורת הלוואה גבוהה יותר ממה ששלים.

תנאי נוסף במכירת שירותות, כתוב הש"ע סי' קע"ג ס"ד שאין אחריות למוכר על השטר, כי אם יש אחריות, שאם לא יצילח לגבות מהלוואה יחזיר את הכסף, יוצא שהחוב בראשות המוכר, ואז כאשר הקונה נוטל יותר ממה ששלים – זהה ריבית.

מעתהណון בפרטית צ'קים המצוייה בזמןנו, שפורטים צ'יק הצד'יניג' והפוט גובה אחוז וחצי, ככלומר שעבור צ'יק של ש"מ 1000 ניתן רק ש"מ 985 ומרוחיק לעצמו ש"מ, ולפי האמור יש בזה שאלה של ריבית, כיון שלא עושים קניין המועל בשירות, ובדרך כלל האחוריות היא על נתן הצד'יק, שאם יחזיר הצד'יק מחוסר כסוי – הצד'יניג' תובע את זה שנתן לו, ולא רק את בעל חשבון, ובאופן זה מבואר בש"ע זהה ריבית.

עוד אמר מ"ר הגראייד קלין שליט"א, שצד'יק לא נהג בו דין מכירת שירותות כלל, כיון שאנו חוב הנitin להברה, כמו כן לעיתם, לא רק הצד'יק דחווי נחשה הלוואה, אלא גם בצד'יק מזומנים מתבצעת הלוואה כספים, עד הזמן שיפקיד את הצד'יק בבנק, כמבואר בתוס' ב"מ מו. שגם הלוואה כסף לשעה נחשבת הלוואה, כ"כ בספר ברית פנחס פ"א סעיף ט', אלא שמדובר לצד'יניג' ליטול שכר טירחא זהה לא ריבית.

שיעור שכר טירחא המותר הצד'יניג', הוא כמה שהווקה למועד גם אם ישם את הכסף לאחר שיפקיד את הצד'יק, לדוגמא אם בעל הצד'יק יבקש מן הפוט שטר על הסכום, וישם לו רק לאחר הפקדת הצד'יק, אם זאת היה לך לוקח אחוז וחצי, מותר ליטול סכום זה גם כאשר משלם מיד, אבל אם נוטל אחוז שמיון – זה אסור ממשום ריבית, וחיבאים לעשות זאת רק בדרך של היתר עיסקה.

חשוב לדעת, שכמעט ב"ה הרבה מהצ'יניג'ים יודעים, שיש בזה איסורי ריבית ויש בראשותם היתר עיסקה, אך לא תמיד זה מועל, כי "היתר עיסקה" אינו כמו "ברכת שהכל שפוטר הכל". הבסיס של היתר עיסקה הוא, שכ شاملו כסף, נתונים בתורת השקעה שמכניסה רוחחים, ומתחלק עם המתקבל ברוחחים, אך אם נוטל

הഗירה הגדולה של ארגון 'אחיםנו'

50.000 ש"ח ומתנה מיידית בשווי 1.700 ש"ח

הנפקה מושתת על סכום 1.164.2700 שטרות 34 K ו- 19.799.37 N שטרות 46.

תקבליות מותגה בשווי 271 ש"ח

בנוסף לשליטה על מושגים טריים ורבים, מושג אחד נושא מושג אחד. דרש דוד את המושג כ-*פְּרָטָה*, והוא קיבל מושג אחד כ*מִזְמָרָה*.

מאות צעירים וכיסים להצטוף לסתורן הילודים בחיללה של מורה עז'ן אנטון' אנטוניו, חן בפעילות של קירוב וחוקיםthon ובפעילות גראבתה בקייזר קרכיב ארבען' אוחינו בנטוינס עם ארען' זדרש' זומנין אונען, לחיות שועה בדיכוי הרובשים ובכוחות לדורי' דודות.

להשתתפות בהגרלה מוקד 'אחינו' ודרשו': סס 5609000-20

שמחת ים טוב מושלמת

- מודיע בזמן זהה שמקדשים החודש על פי החשבון, עושים יום טוב שני?
- כיצד מברכים בו, בזמן שבדורו שאינו יו"ט? והאם יו"ט שני הוא תקנת חכמים או מנהג?

ספר **מועד לדוד**

מן אמרים, חז"ל, חז"צ, ביאורים, בסוגיות המועדים, מאורי עינים ומושובי נפש, המעניינים שמחת ים טוב מושלמת, עיון למדני בשפה ברורה ו נעימה.

מאת רבי דוד הופשטייטר שליט"א

**עכשווי בחנויות הספרים
להזמנות - סמסונג-זム | הפצה ראשית - ספרי אור החיים**

- מודיע יש שדקדו להתעסק בעצם באפיית המצאות, יותר מאשר בשאר מצוות?
- מודיע קבעו תענית זכר לנס הבכורות, אף שבכל מקום קבעו שמחה ויום טוב לזכר לנס?
- האם ניתן להוציא אחרים ידי חובתם למצאות ארבע כוסות?
- מודיע יש להסביר בזמן זהה, למרות שאין רגילים לאכל בהסיבה?

כל התשובות בספר 'מועד לדוד - על חגים ומועדים', לרכישה התקשרו 02-5609000

כשירותת המאכלים

הרה"ג אליהו חיים פנחס שלייט"א
מחבר הספר "הכשרות למעשה"

תרומות שכיחות

אופטליון - בין טבליות בין טיפות - כשר לפסח
אكمול - בקפסולות - כשר לפסח
אקסומול - מגע בסירופ - כשר לפסח, למעט סירופ בטעם
תוות שאין בו הקשר
דקסמול - בין קפסולות ובין בסירופ - כשר לפסח
טאמס - במגע בקפסולות, מיועד לצרבת - איןו כשר לפסח.

תוספי תזונה - ישן בעיות שונות, שבטעתיו חובה לברר
מה מה מרכיב תוסף התזונה שאנו נוטלים. לא בכל החברות
ישנה התיחסות לבני פסח, ויש לחושש לתערובת חמץ.
לדוגמה, ויטמין C מופק מdagנים. ויטמין E מופק פעמיים
רבות מנבט חיטה. [לאחרונה פורסם בחברת סולגר וסופהרב
אלו תוספים כשרים לפסח].
ויטמינים - חייבים כשרות לפסח, היוות ויש מקומות
שמינייצרים אותם מdagנים.

דגים מעשנים - צריים כשרות לפסח, היוות ויש חשש
תערובת חמץ בחומרי העיבוד.
גביניות וمعدני חלב - צריים כשרות לפסח היוות ויש חשש
חמצ במעטמיד הגבינה [אנזים] ובמণיצבים של המעדנים.
בשר צמחי - חמץ גמור!
שמעורים - [כגון: זיתים, מלפפוןים] חייבים כשרות
לפסח מחמת התמציאות, שפעמים מרכבי התמציאת עשוים
מדגנים. קופסאות סרדינים - חייבים הקשר לפסח, היוות
ויש סרדינים בתוספות רסק, ומיצ לימון. ופעמים תמצית
חומצת לימון.
בקבוקי מי סודה - צריים כשרות לפסח, היוות ומפיקים
דו תחומיות החמצן בתהליך תסיסה חמץ.
משקאות מוגזים - צריים כשרות לפסח, היוות וחלק
מן התמציאות המשמשים להכנת הסירופים והמשקאות,
הם בחשש חמץ.

לקראת שבתת מלכתא

ניתן להשיג את העлон
לקראת שבת' בගירסה המודפסת
במקומות ברחבי הארץ כדלהל:

ירושלים

• גל פז' - רח' מלכי ישראל 5 גאולה.
• ישיבת מיר בבניין המרכזי - רח' בית ישראל 3.
• פיזוחי כהן - רח' חזון איש 28 רמת שלמה.
• משרד 'דרשו' - רח' הקבלן 45 הר נוף.

بني ברק

• גל פז' רח' רבינו עקיבא 88.
הימיש מרכז הסלולר ב"ב:
• רח' חזון"א 23.
• רח' ירושלים 22.
• רח' עזרא 32.
ספרי 'אור החיים' - רח' נחניה 28.
פטו ציון - רח' רבינו עקיבא 144.

בית שמש

ספרי 'אור החיים' - רח' נחל נצנים 3.
ישיבת 'תורת חיים' - רח' אור שמה 17.

bihar

bihar מ"ד קארלין - רח' פחד יצחק 5 גבעה B.
שטיבלאך אלאלמין - רח' נדברנא

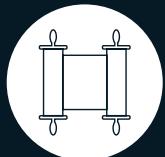
קרית ספר

מקווה אבני נור - רח' אבני נור 18.
ישיבת 'אהינו' לצעירים - רח' נודע ביהודה 40.
חנות 'הכל בו לשבת' - רח' מסילת יוסף 7.
רח' שערי תשובה 4 (ישיבה).

אלעד

ישיבת הר"ן - רח' יהודה הנשיא 9.
bihan"ס מאור שרגא - רח' אבן גבירול 24.

סיכום שבועי בדף היזמי בזהלכה

**אם אומרים "ועל הכללה" בחתימת ברכת 'על המחה'?
אכלת תמרים ותפוחים - כמה ברכות תברך בסך הכל?
והאם צריך לברך 'שהכל' על השתייה ב'קידושא רביה'?**

חתימת ברכת 'מעין שלישי'

- נוסח חתימת הברכה של 'על המחה' הוא: "ברוך אתה ה' על הארץ ועל המחה". יש אומרים נוסח חתימה דומה לנוסח שבפתחת הברכה: "על המחה ועל הכללה".
- על פירות ששבעת המינים מברכים "על העץ ועל פרי העץ", וחוטמים: "על הארץ ועל הפירות". ועל פירות, שידוע בודאות כי גדלו בארץ ישראל, אומרים: "על הארץ ועל פירותיה".
- בברכת 'על הגפן', על יין המיוצר מענבים שגדלו בארץ ישראל - לדעת פוסקים רבים יש לחתום "ועל פרי גפן"; אך יש שנהגו שלא לשנות, וחוטמים "ועל פרי הגפן".

ברכת 'מעין שלישי' על מספר דברים יחד

- מי שאכל מיני מזונות, פרי שבעת המינים ושתה יין - יברך ברכת 'מעין שלישי' אחת על הכלל, ויזכר את כל המינים שمبرך עליהם בסדר זה: "על המחה... ועל הגפן... ועל העץ...".
- מי שאכל פרי שבעת המינים ופרי עץ אחר, כגון שאכל תמרים ותפוחים, מברך 'העץ' ועל העץ על שנייהם, ואין צורך לברך 'בורא נפשות'.
- בברכת 'מעין שלישי', יש להזכיר את השבת, יום טוב, חול המועד וראש חודש. ואם שכח, אין לשוב ולברך; אך אם נזכר לפני אכילתיהם, ישוב במקום ההזכיר.

ברכת היין הפטורה משקה אחר מברכה

- המבריך על היין 'הגפן', ושותה ממנו 'כמלוא לוגמו' - פטור בכך מברכה ראשונה כל משקה אחר המונח לפני בשעת הברכה, אף אם מדובר במשקה חשוב מאד.
- כשם שין פטור את כל המשקאות מברכה ראשונה, כך פטור אותם מברכה אחרת, דהיינו שם שתה יין ולאחר מכן שתי משקה אחר - אינם מברך עליו 'borer nafshot'.
- בשתייה אקראית של יין, אין היין פטור את המשקה מברכה אחרת - כפי האמור - אלא כאשר פטר אותן גם מברכה ראשונה, שז' נטפל היין אליו. יש חולקים.

טעויות בברכה

- מי שברך ברכת המזון על מיני מזונות, יין ותמרים, במקום ברכת 'מעין שלישי' - יצא ידי חובתו, כיוון שככל אלו מזינים את הגוף בדומה ללחם.
- מי שאכל מאכל שברכתו 'מעין שלישי' בכמות שספק אם מחייבת ברכה אחרת - יפטור את המאכל על ידי ברכת 'מעין שלישי' זהה; ובධיעד - יכול להזכיר בברכת 'מעין שלישי' מסווג אחר.
- מי שפתח בברכה על מאכל, ואמר "ברוך אתה... מלך העולם", כאשר בכוונתו לברך את הברכה הרואה למאכל זה, וטעה והואים בברכה אחרת - לדעת רוב הפוסקים לא יצא ידי חובתו, ישוב ויברך.
- מי שטעה וחთם ברכה שלא כראוי - יאמר מיד את נוסח החתימה הרואה, יצא ידי חובתו. ואם חלף 'תוך כדי' דברו' - מסיום הברכה, לא ניתן לתקן, אף אם לא הסית דעתו הימנה.
- סדר הברכות בהבדלה הוא: 'הגפן', 'מאורי האש', 'בשפים' ו'המבידל'. וכי שהתקoon לברך בסדר הרואו, וטעה בלשונו וחתם את אחת מהן שלא כסדר הרואו - יתקן את הברכה 'בתוך כדי' דברו'.
- מי שברך על מאכל ברכה שאינה רואיה לו, והיה בעדתו לפטור ברכה זו מאכל נוסף, אשר הברכה שברך רואיה לו - הברכה חלה על המאכל הנוסף, ויאכל ממנו לאלאה.

האם זה משנה איזה בשר אוכל בשולחן עורך? ומה הדין אם שכח להזכיר את החזרת לפניו הagan?

על כך ועוד בהלכות מעשיות ליום ט וליל הסדר

הננת מי מלך ביום ט

שכח להזכיר את המי-מלח לכופס, יתן במים מעט מלח כדי שלא יראה כ"מעבד" כשיטבול את הכופס בתוכו.

טහינת חזרת בפומפה ביום ט

החווש שמא תפוג חריפותו של המרוור (חזרת) באם יתחן אותו מערב ביום ט, יכול לעשות כן עם פומפה (מגרדת) בליל החג, אך בתנאי שיעשה זאת בשינוי מרגילותתו בחול, כגון שינוי את הפומפה על צלחת הפוכה או על מפית ולא לתוך הצלחת, או ע"י כל שינוי משמעותי אחר.

היתר זה הוא כשטוחן לצורך אכילתנו, ביום דזוקא, ולא יוסיף גם לחול המועד וכדו'.

צליית הזורע ביום ט

כאשר שכח לצלות מערב החג את הזורע, התירו לצלתו ביום ט, אך רק אם בדעתו לאוכלו למחורת היום ביום ט עצמו (כיוון שבليل הסדר לא אוכלים צלי).

לישת החروس ביום ט

אם הchein מערב החג את מרכיבי החirosות ולא ערבעם יחד, מותר ביום ט לערבם כיון שאין איסור לישנה ביום ט לצורך אותן הימים.

קריאת ההגדה לאור הנר

כאשר כבה האש, מותר לו להמשיך בקריאת ההגדה גם לאור הנרות (אפיי' כshall ליל הסדר בשבת) ואין חשש שמא יטה את הנר, כיון שריגיל בהגדה ושגורה היא בפיו, ומזכות אמרית ההגדה היא מדאוריתית.

זהירות מואכילה בשר צלי' בליל הסדר

נהגו לחושש ולא לאכול בשר צלי' בליל הסדר, כדי שלא ייראה כאוכל קרבע פסח, וגם כאשר הבשר נצלח עם מים, כדי שיויסוף יותר מים מהרגיל כדי שהיא ניכר בו רוטב ממש. (התזכיר הובא מספרים ומקורות שונים, אך אין לפסק ממנו הלכה מעשה ללא עיון במקורות)

הרבי יצחק פוליטנסקי

לקראת ליל הסדר מומלץ לכל אחד לבדוק ולהזכיר מבעוד יום את כל הנזכר לו בעבר ליל הסדר, כדי להימנע מאיסורי מלאכה ביום ט, או אפילו מכל ספק איסור, ונכיה כמה דוגמאות למקרים שבדיעבד שכח ולא הchein מערב החג.

לברור מזה שלמה מותוך השבורות כאשר יש לו מצות שבורות ושלמות המערבות יחיד, ורואה להוציאו כת מצות שלמות ללחם משנה, נחלקו הפסוקים בדבר: לדעת הגרש"ז אוירבך זצ"ל: נחשב כבודר אוכל מפסולת ואסור. ולדעת הגרי"ש אלישיב צ"ל ופוסקים נוספים: פועלה זו מותרת, כיון שהשימוש ללחם משנה אין בו די כדי שיחשובו המצות ל- 2 מינימally נפרדים.

הסתה החלק הכפול במצוה

כאשר יש במצוה חלק שנכפל בשעת האפייה, ורואה להסירו מהשש חלק זה לא נאפה כראוי והחמי' - ישbor יחד עמו מעט מהמצוה כדי להימנע מבורה.

NEYKI חסה מתולעים

כאשר שכח לנ��ות את עלי החסה מהתולעים בערב החג, אסור לו להשרות את העלים במים ביום ט, כיון שבפעולתו הוא ממית את החרקים ואסור.

שקלות המצות לדיעת שיעורי הקיימויות

כאשר רוצה למדוד את משקל המצה עבור אכילת הצעית, מותר לו לעשות זאת אף במשקל (כਮון שאינו אלקטרוני) לאחר וועשה כן לצורך מצוה.

הפרשת חלה מהמצות

כאשר התברר לו ביום ט שלא הופרשה חלה מהמצות, יכול לברור אם יש מי שהפריש עבור השוכחים בדיעד (כגון רב העיר) וישמור על זה בדיעד.

חבל על כל יומי!

הцентр לתוכנית הלימוד על 'הדף היומי' ו'הדף היומי בהלכה'
חיאג עכשווי:

02-560-9000

הַלְכָרֶתָא
רַבְתָּא
לְשִׁבְרָתָא

שְׁחָדָלִק
052-71812533

האם מותר לנשוף בפה כדי להוציא קליפה מבין הבוטנים?

והאם מותר לנשוף מפה עם פירורים במקום שיש רוח?

עובר על איסור מלאכת זורה. וכך הדין גם כشنושף בפיו על תבואה ומן פריד בכר את הפסולת. והדבר מצוי בימינו בבוטנים שמעורבות בהם הקליפה האדומה הפנימית של הבוטן, שאסור לנשוף בפיו על מנת להוציא את הקליפה.

ובירושלמי אמרו, שככל פייזור של דבר על ידי הרות, אסור משום מלאכת זורה, ואף כאשר אין בכך כל הפרדה של פסולת. והביאו הראשונים והרמ"א. ולדבריהם אסור לנשוף מפה עם פירורים במקומות שיש רוח המפזרותם. ויש מהאחרונים שהקלו בדבר; ובמשנה ברורה כתוב: "ולא ראיינו מי שחוושש לזה". ולכן, מותר לשפוך מים לאויר, אף כשהרוחות מפזרותם; ומותר לרטס תרסיס לריח טוב, וכל כיוצא בזה.

[רמב"ם שבת ח, יא; שו"ע שיט, יז, ומשנ"ב סז; שביתת השבת מלאכת זורה, ב' ודו; ארכות שבת ג, קל-קללה, ובהערות]

הרבי משה גריין

'זורה', הוא אחד מל"ט אבות מלאכה. מלאכת הזירה נעשית לאחר הדישה, על מנת לסנן את גרגירי התבואה מתוך הקש והמו, והוא עושים זאת בדרך כלל על ידי הרות, דהיינו שזמן שנשבה רוח היי זורקים את התערובת של הגרגירים והפסולת לאויר, והרוח הייתה נושא למרחיק את הפסולת הקלה, ואילו הגרגירים משקלם כבד יותר, נפלו על הקrukע במקום בו נזרקו. והגם שעיקר הסיכון של הפסולת מהרגיריים נעשית על ידי הרוח ולא על ידי האדם, אין לנו אומרים שהוא רק גורם ל מלאכה שפעשה, אלא מייחסים את כל המלאכה אליו, משום שהתרורה אסורה בשבת 'מלאכת מחשבת', ויש כאן מלאכת מחשבת, ככלומר, שיטה מתוכננת של זורה, ולכן נחשבת לעניין דין שבת מעשה האדם, הגם שהאדם השתמש בכוחות אחרים לצורך עשייתה. לפיכך, הזירה תבואה לרוח, ומן פריד בין גרגירי התבואה לפסולת,

ברא שבע					חיפה	תל אביב	ירושלים	ברא שבע
					בדיקת חמץ			
10:03	10:01	10:03	10:01		סוף זמן אכילת חמץ			
11:22	11:21	11:22	11:20		סוף זמן ביעור חמץ			
15:53	15:53	15:54	15:52		תחילה שעה עשרה			
18:46	18:39	18:46	18:29		הדלקת נרות יום טוב			
12:42	12:41	12:42	12:40		ראשון של פסח			
19:43	19:44	19:44	19:42		סופה זמן אכילת אפיקומן			
18:50	18:43	18:50	18:33		צאת יום טוב ראשון של פסח			
19:47	19:49	19:49	19:47		הדלקת נרות שביעי של פסח			
					צאת שביעי של פסח			

זמן הדחג
פסח תשע"ז

פסח כשר ושמח!

העלון מופץ ליוצאי הרבים, אני הימנע מקריה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: info@dirshu.com